

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**

Καντεμίρη Χριστίνα
421/2013073

**ΘΕΜΑ: «Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού:
Συγκριτική μελέτη των απόψεων Νηπιαγωγών και Δασκάλων»**

Η ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Επόπτης: Νικόλαος Ανδρεαδάκης (Αναπληρωτής Καθηγητής)**
- 2. Μέλος: Βασίλειος Παπαβασιλείου (Επίκουρος Καθηγητής)**
- 3. Μέλος: Ποτίτσα Ξανθάκου (Καθηγήτρια)**

Ρόδος, 2016-2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	5
----------	---

ΜΕΡΟΣ 1^ο - Θεωρητική μελέτη του θέματος

Κεφάλαιο 1^ο – Εννοιολογικό πλαίσιο

1.1 Εισαγωγή	8
1.2 Αποτελεσματικότητα – Αποδοτικότητα	8
1.3 Αποτελεσματικό Σχολείο	9
1.4 Καλός εκπαιδευτικός – Αποτελεσματικός εκπαιδευτικός	10
1.5 Αναποτελεσματικός εκπαιδευτικός	11

Κεφάλαιο 2^ο – Ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός

2.1 Εισαγωγή	12
2.2 Χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού με βάση την έρευνα στο διεθνή χώρο	12
2.3 Χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού με βάση την έρευνα στην Ελλάδα	18
2.4 Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού με βάση το σύνολο της βιβλιογραφίας	21
2.5 Το διδακτικό ύφος («στιλ») του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού	23
2.6 Η μη λεκτική επικοινωνία ως πτυχή της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού	27
2.7 Τα χαρακτηριστικά του αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού	28

Κεφάλαιο 3^ο – Παράγοντες αποτελεσματικότητας και αναστολή της αποτελεσματικότητας

3.1 Εισαγωγή_____ 30

3.2 Παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα αλλά και στην αναποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού_____ 30

ΜΕΡΟΣ 2^ο – Η Έρευνα

Κεφάλαιο 4^ο – Μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Σημαντικότητα και πρωτοτυπία της έρευνας_____ 32

4.2 Σκοπός και στόχοι της έρευνας_____ 32

4.3 Διερευνητικά ερωτήματα_____ 33

4.4 Περιγραφή μέσου συλλογής δεδομένων_____ 34

4.5 Περιγραφή του δείγματος_____ 36

4.6 Διαδικασία χορήγησης του μέσου συλλογής δεδομένων_____ 38

4.7 Μέθοδος στατιστικής ανάλυσης_____ 39

Κεφάλαιο 5^ο – Αποτελέσματα της έρευνας

5.1 Πρώτη λέξη ή φράση για τον όρο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός_____ 40

5.2 Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού_____ 40

5.3 Τα χαρακτηριστικά που αντιπροσωπεύουν τον εαυτό τους_____ 44

5.4 Ανασταλτικοί παράγοντες αποτελεσματικότητας_____ 47

5.5 Μελέτη των αποτελεσμάτων με βάση τη βαθμίδα στην οποία υπηρετεί ο/η εκπαιδευτικός	48
Συμπεράσματα	50
Βιβλιογραφία	52
Παράρτημα	55

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα της έρευνας που επέλεξα να ασχοληθώ αφορά τα *χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού*, κάνοντας μια *συγκριτική μελέτη των εκπαιδευτικών στο χώρο του νηπιαγωγείου και της δημοτικής εκπαίδευσης*. Προτίμησα αυτό το θέμα διότι η προσωπική ενασχόλησή μου με αυτό θα συμβάλλει στην μετέπειτα πορεία μου ως εκπαιδευτικός. Επιπλέον, η διερεύνηση και η ανάλυση των στοιχείων αυτών οδηγούν στην κατανόηση μιας σφαιρικής εικόνας του θέματος, και γενικότερα η έρευνα αυτή μπορεί να συμβάλλει στην βελτίωση του έργου των εκπαιδευτικών. Εφόρμηση για την επιλογή του θέματος, στάθηκε ένα μάθημα έρευνας του κύριου Ν. Ανδρεαδάκη που είχα παρακολουθήσει στο τμήμα. Γυρνώντας το χρόνο πίσω θυμήθηκα τον εαυτό μου όταν πήγαινα σχολείο και την απερίγραπτη χαρά μου όταν είχα έναν/μια «κάλο/ή δάσκαλο/α». Στο σημείο αυτό και με τα όσα είχα ήδη διδαχθεί, αναρωτήθηκα ποιος εν τέλει είναι ο «κάλος δάσκαλος» και σε τι διαφέρει από τον αποτελεσματικό εκπαιδευτικό; Εκεί ξεκίνησα εις βάθος να αναζητώ απάντηση στο ερώτημά μου.

Η μελέτη, η συγγραφή και η έρευνα ξεκίνησαν τον Οκτώβρη του έτους 2016 και ολοκληρώθηκαν τον Ιούνιο του έτους 2017.

Η πτυχιακή εργασία μου, αρχίζει με το Μέρος πρώτο, το οποίο περιλαμβάνει τη θεωρητική μελέτη του θέματος, χωρίζεται σε τρία κεφάλαια και αναλύονται εκτενέστερα στα υποκεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο αφορά την εννοιολογική οριοθέτηση των όρων που πλαισιώνουν την εργασία. Το κεφάλαιο αυτό χωρίζεται σε πέντε υποκεφάλαια, το πρώτο υποκεφάλαιο είναι η εισαγωγή, στο δεύτερο αναλύονται οι έννοιες της αποτελεσματικότητας – αποδοτικότητας, στο τρίτο υποκεφάλαιο μελετάται το αποτελεσματικό σχολείο, το τέταρτο υποκεφάλαιο αφορά τον εννοιολογικό διαχωρισμό ανάμεσα στον καλό εκπαιδευτικό και τον αποτελεσματικό εκπαιδευτικό και το τελευταίο υποκεφάλαιο μελετά τον αναποτελεσματικό εκπαιδευτικό.

Το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας αφορά τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και χωρίζεται σε επτά υποκεφάλαια. Το πρώτο υποκεφάλαιο είναι η εισαγωγή, ακολουθούν τα δύο επόμενα υποκεφάλαια που μνημονεύονται διάφορες έρευνες σχετικές με το θέμα στο διεθνή χώρο και στην Ελλάδα αντίστοιχα. Στο

τέταρτο υποκεφάλαιο παρατίθεται μια σειρά χαρακτηριστικών όπως προκύπτουν από το σύνολο της βιβλιογραφίας και προσδιορίζουν τον εκπαιδευτικό ως αποτελεσματικό, το πέμπτο υποκεφάλαιο εξετάζει το διδακτικό ύφος του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Το έκτο υποκεφάλαιο μελετά τη μη λεκτική επικοινωνία ως πτυχή της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού και το έβδομο υποκεφάλαιο μελετά τα χαρακτηριστικά του αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τους παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα, αλλά και στην αναποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού.

Ακολουθεί, το δεύτερο μέρος, το οποίο εστιάζει απόλυτα στην έρευνα, και περιλαμβάνει το τέταρτο κεφάλαιο, που αναφέρεται στην μεθοδολογία της έρευνας και χωρίζεται σε επτά υποκεφάλαια. Στο πρώτο υποκεφάλαιο παραθέτουμε τη σημαντικότητα και η πρωτοτυπία της έρευνας, στο δεύτερο υποκεφάλαιο αναλύεται ο σκοπός και οι στόχοι της έρευνας, στο τρίτο περιγράφονται τα διερευνητικά ερωτήματα, στο τέταρτο υποκεφάλαιο περιγράφεται το μέσω συλλογής δεδομένων, στο πέμπτο περιγράφεται το δείγμα, στο έκτο περιγράφεται η διαδικασία χορήγησης του μέσου συλλογής δεδομένων, στο έβδομο και τελευταίο υποκεφάλαιο περιγράφεται η μέθοδος στατιστικής ανάλυσης.

Το πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας ασχολείται με τα αποτελέσματα της έρευνας, δηλαδή γίνεται ανάλυση των απαντήσεων που δόθηκαν στα ερωτηματολόγια. Υπάρχουν 4 υποκεφάλαια, το κάθε υποκεφάλαιο μελετά ένα διαφορετικό πίνακα από τη στατιστική ανάλυση των απαντήσεων του δείγματος, στο πέμπτο υποκεφάλαιο παρουσιάζεται η μελέτη των αποτελεσμάτων με βάση τη βαθμίδα στην οποία υπηρετεί ο/η εκπαιδευτικός.

Η μελέτη ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα με την επεξεργασία των στοιχείων και την ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία.

Στο τέλος της εργασίας παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε στους εκπαιδευτικούς του δείγματος.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνεισέφεραν με τον τρόπο τους στην ολοκλήρωση της μελέτης μου. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στον επόπτη καθηγητή μου, Αναπληρωτή Καθηγητή, κ. Ν. Ανδρεαδάκη που πρώτα από

όλα μου έδωσε απλόχερα την ασφάλεια και τη σιγουριά για την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας, αλλά και για την τεράστια στήριξη του τόσο στο θεωρητικό όσο και στο ερευνητικό κομμάτι της έρευνας.

Ευχαριστώ όλους τους εκπαιδευτικούς που αφιέρωσαν ένα κομμάτι από το χρόνο τους προκειμένου να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Ένα ακόμη μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην Ευαγγελία που οικειοθελώς προθυμοποιήθηκε να βοηθήσει στη διακίνηση, στη συγκέντρωση και στην επιστροφή των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων και έπαιξε έναν καθοριστικό ρόλο στο συγκεκριμένο σημείο της έρευνας.

Τελειώνοντας, θέλω να πω ένα ευχαριστήσω από τα βάθη της καρδιάς μου στην οικογένειά μου, στους γονείς μου Βασίλη και Ελένη που είναι δίπλα μου και στηρίζουν ένθερμα με κάθε δυνατό και αδύνατο τρόπο το οποιοδήποτε βήμα μου, την αδελφή μου Δέσποινα και το Νίκο που με ενθάρρυνε να παίρνω αποφάσεις και μου έμαθε να μην εγκαταλείπω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο – Εννοιολογικό πλαίσιο

1.1 Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο στοχεύει στην αποσαφήνιση βασικών όρων οι οποίοι εμπλέκονται στη συγκεκριμένη μελέτη. Οι όροι αυτοί είναι:

- ✓ αποτελεσματικότητα – αποδοτικότητα
- ✓ αποτελεσματικό σχολείο
- ✓ καλός εκπαιδευτικός – αποτελεσματικός εκπαιδευτικός
- ✓ αναποτελεσματικός εκπαιδευτικός

1.2 Αποτελεσματικότητα – Αποδοτικότητα

Εννοιολογικά ο Μπαμπινιώτης στο λεξικό του ορίζει την έννοια της αποτελεσματικότητας ως «η ικανότητα κάποιου να επιφέρει το αναμενόμενο αποτέλεσμα» (Λεξικό Γ. Μπαμπινιώτης, 2002). Οι μελετητές Sammons και Scriven απέδωσαν τον όρο αποτελεσματικότητα ως την πληροφόρηση που βοηθά τη βελτίωση και την κατανόηση των τρόπων με τα οποία τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί επιδρούν στη μάθηση των μαθητών και ιδιαίτερα στη σχολική επιτυχία. Σύμφωνα με μια σύντομη, αλλά αρκετά περιεκτική διαπίστωση του Levacic (1992), «αποτελεσματικότητα είναι να κάνεις τα σωστά πράγματα, ενώ αποδοτικότητα να κάνεις τα πράγματα σωστά» (Καρατζιά – Σταυλιώτη, 1992). Προς την ίδια κατεύθυνση στράφηκε και ο Gaskell (1995) που όρισε την αποτελεσματικότητα ως «η μέτρηση της επιτυχίας με σταθμισμένα κριτήρια, ιδιαίτερα όταν τα σχολεία την επιδεικνύουν ως απάντηση των αναγκών των μαθητών, συνδυάζοντας τους στόχους με το πρόγραμμα σπουδών. Είναι, ουσιαστικά, μια συνολική μέτρηση της ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών μέσω της σχολικής επιτυχίας» (Παμπουκτσόγλου, 2001).

Στο χώρο της εκπαίδευσης οι έννοιες της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας φαίνεται να επικαλύπτονται, ωστόσο η διαφορά τους έγκειται ως προς το περιεχόμενο της εκάστοτε έννοιας. Οι δύο αυτές έννοιες έχουν προέλθει από το χώρο της οικονομίας αλλά φαίνεται να αξιοποιούνται και στην εκπαίδευση. Ο Μπαμπινιώτης προσδιορίζει την έννοια της αποδοτικότητας ως «η ιδιότητα να παράγει κάποιος αρκετό έργο, να αποφέρει κέρδος, οφέλη» (Λεξικό Γ. Μπαμπινιώτης,

2002). Η αποδοτικότητα στην παραγωγική διαδικασία προσδιορίζεται ως προς τη *«μετατροπή των εισροών σε εκροές ως προς τον καλύτερο δυνατό τρόπο, στη μέγιστη δυνατή ποσότητα, χρησιμοποιώντας όσο το δυνατό μικρότερες ποσότητες εισροών με το λιγότερο κόστος»*. Για τους διαμορφωτές της εκπαιδευτικής πολιτικής ο ορισμός αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αφού μετατρέποντάς το με τα εκάστοτε δεδομένα, στο εκπαιδευτικό σύστημα υλοποιούνται εισροές, οι οποίες κατά την εκπαιδευτική διαδικασία μετατρέπονται σε εκροές, έτσι είναι σε θέση να έχουν γνώση των αποδόσεων των επενδύσεων στην εκπαίδευση (Καρατζιά – Σταυλιώτη, 1999).

Η ανάγκη για αποτελεσματικότητα αναφέρεται στην επίτευξη των μεγαλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων που φαίνονται στο τέλος της διδακτικής προσπάθειας. Σημασία για την αποδοτική διδακτική πρακτική έχει ποια από τα πολλά χαρακτηριστικά, που έχουν κατά καιρούς επισημανθεί από διάφορες διδακτικές έρευνες, βοηθούν τη διδασκαλία να επιτύχει το στόχο της, στον επιθυμητό βαθμό, και όχι ποια χαρακτηριστικά νομίζει ή θέλει κάποιο άτομο ή κάποιος οργανισμός να έχει ο δάσκαλος (Καρατζιά – Σταυλιώτη, 1999).

Για αυτές τις δύο έννοιες θα μπορούσαμε να πούμε ότι η έννοια της αποδοτικότητας σχετίζεται με την ποσότητα του παραγόμενου έργου και αντίστοιχα η αποτελεσματικότητα σχετίζεται κυρίως με την ποιότητα.

1.3 Αποτελεσματικό Σχολείο

Εξαιτίας του γεγονότος ότι οι έρευνες για τη σχολική αποτελεσματικότητα εστιάζουν σε ποίκιλα θεματικά πεδία, τα συμπεράσματα που προκύπτουν ως προς τα χαρακτηριστικά που έχει ένα αποτελεσματικό σχολείο, είναι διαφορετικά. Η έρευνα για τη σχολική αποτελεσματικότητα, δεν έχει καταλήξει σε έναν κοινό ορισμό σχετικά με τα χαρακτηριστικά που διέπουν το αποτελεσματικό σχολείο, αυτό συμβαίνει διότι σε κάθε έρευνα είναι διαφορετικοί οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη καθώς και οι προτεραιότητες που τίθενται. Το κίνημα για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών ξεκίνησε από τους κοινωνιολόγους και οικονομολόγους της εκπαίδευσης. Στην αρχή του κινήματος δεν υπήρχε άμεση σύνδεση των χαρακτηριστικών του αποτελεσματικού σχολείου με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και της αποτελεσματικής διδασκαλίας, ωστόσο

από το 1990 έως και σήμερα παρατηρείται μια τάση στις έρευνες για το συνδυασμό όλων αυτών των χαρακτηριστικών (Sammons, 1999). Στη μελέτη της αποτελεσματικότητας του σχολείου φαίνεται να εξετάζεται η επίδραση των σχολικών παραγόντων, λόγου χάριν το κλίμα, η διοίκηση, ως προς τη γνωστική και συναισθηματική επίδοση των μαθητών (Κασσωτάκης – Φλουρής, 2006).

Πολλοί είναι οι παράγοντες που εξαρτάται η αποτελεσματικότητα στη σχολική τάξη. Κάποιοι από αυτούς είναι, καταρχάς η εμπλοκή ικανών ανθρώπων στη διαδικασία της επικοινωνίας, επίσης, στο ότι θα πρέπει να υπάρχει σαφήνεια των στόχων επικοινωνίας, καθώς και να υπάρχει διερεύνηση της αξιοπιστίας των πηγών πληροφόρησης, οι οποίες θα πρέπει και να ελέγχονται. Ένας σημαντικός παράγοντας για τη δημιουργία θετικού κλίματος στην τάξη, είναι ο αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να μην ειρωνεύεται τους μαθητές, αντίθετα θα πρέπει να τους δείχνει σεβασμό σαν άτομα αλλά και να ενδιαφέρεται να βελτιωθεί η πρόοδος του καθενός ξεχωριστά, κερδίζοντας σαν αντάλλαγμα το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή τους στο μάθημα. Ένας σωστός εκπαιδευτικός ενθαρρύνει την επικοινωνία και την ανταλλαγή απόψεων (Κασσωτάκης – Φλουρής, 2006).

1.4 Καλός εκπαιδευτικός – Αποτελεσματικός εκπαιδευτικός

Καθόλου σπάνιο δεν είναι το φαινόμενο της ταύτισης της έννοιας του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού με εκείνη του καλού εκπαιδευτικού. Αυτές οι δύο έννοιες είναι επάλληλες. Ο καλός εκπαιδευτικός συνοδεύεται με τα «ηθολογικά» χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, όπως είναι η αγάπη για τα παιδιά και το επάγγελμά του, το γνωστικό του επίπεδο, η καλή συμπεριφορά, το ήθος και πολλά άλλα. Επίσης, ένας εκπαιδευτικός χαρακτηρίζεται καλός ανάλογα απ' τα άτομα που αξιολογείται και τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης. Επομένως, ο καλός εκπαιδευτικός προσδιορίζεται με υποκειμενικά ή και αντικειμενικά κριτήρια (Παπανδρέου, 2001).

Τα στοιχεία ενός καλού εκπαιδευτικού, σύμφωνα με μελέτες, έχουν άμεση σχέση με τον τρόπο με τον οποίο «διαχειρίζεται» ή ελέγχει ο εκπαιδευτικός τη σχολική τάξη. Ως σημαντικότερα στοιχεία θα μπορούσαν να θεωρηθούν, η δημιουργία ατμόσφαιρας

στην τάξη η οποία ευνοεί τη συνεργασία, η ικανότητα του εκπαιδευτικού να διαγιγνώσκει επιτυχώς τις ανάγκες των μαθητών, να είναι σε θέση να οργανώσει καλά την τάξη και να επιβραβεύει την επιτυχία (Κασσωτάκης – Φλουρή, 2006).

Από την άλλη μεριά, αποτελεσματικός είναι ο εκπαιδευτικός που πετυχαίνει να αποκτήσουν οι μαθητές του τις ικανότητες, τις γνώσεις και τις δεξιότητες τις οποίες επιθυμεί να μεταδώσει ή να αναπτύξει μέσα από τη διδασκαλία του. Σκοπός του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού είναι η τροποποίηση της συμπεριφοράς των μαθητών του. Επομένως, ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός προσδιορίζεται μόνο από αντικειμενικά κριτήρια. Αποτελεσματικός, δεν είναι ο εκπαιδευτικός βάση της προσωπικότητας του, αλλά με το αν έχει την προθυμία να γίνει (Ανδρεαδάκης, 2004).

1.5 Αναποτελεσματικός εκπαιδευτικός

Πολλά είναι εκείνα τα στοιχεία που συνοδεύουν έναν αποτελεσματικό εκπαιδευτικό, παρόλα αυτά υπάρχουν και στοιχεία που μπορούν να χαρακτηρίσουν έναν εκπαιδευτικό αναποτελεσματικό. Αρχίζοντας με εκείνο τον εκπαιδευτικό, που δεν επιθυμεί να εργαστεί, κανένα τυπικό προσόν του δε θα καλύψει τις ανάγκες μιας σχολικής τάξης. Ενδέχεται να έχει πετύχει υψηλή βαθμολογία σε εξετάσεις διορισμού, όμως δεν συνεπάγεται η ενεργή συνεισφορά του μέσα στην τάξη. Αυτό μπορεί να συμβαίνει εξαιτίας έλλειψης ήθους και απουσίας συναίσθησης κοινωνικής ευθύνης, αλλά και επειδή απουσιάζει ο διοικητικός έλεγχος. Επομένως, ένας τέτοιου είδους εκπαιδευτικός εργάζεται με κύριο γνώμονα την χρηματική αμοιβή του (Ανδρεαδάκης – Καδιανάκη – Ξανθάκου, 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο – Ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός

2.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν συνοπτικά διάφορες έρευνες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί στο διεθνή αλλά και στον ελληνικό χώρο. Στη συνέχεια του κεφαλαίου θα παρατεθούν ορισμένα χαρακτηριστικά που σύμφωνα με τη βιβλιογραφία πρέπει να παρουσιάζει ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός. Ωστόσο πρέπει να υπογραμμιστεί σε αυτό το σημείο πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ορισμένα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού είναι παρεμφερή ή/και ίδια με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής διδασκαλίας, αυτό σύμφωνα με τους ερευνητές συμβαίνει επειδή τα δύο αυτά ερευνητικά πεδία δε διαχωρίζονται. Το κεφάλαιο συνεχίζεται με την εξέταση του διδακτικού ύφους («στιλ»), καθώς και με τη μη λεκτική επικοινωνία ως παράγοντας της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού και ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των χαρακτηριστικών του αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού.

2.2 Χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού με βάση την έρευνα στο διεθνή χώρο

Αξίζει να σημειωθεί ότι την πρώτη συστηματική έρευνα αναφορικά με το θέμα της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού υλοποιήθηκε από τον Katz (1896). Σε αυτό το ερευνητικό πλαίσιο ζητήθηκε από μαθητές δημοτικών σχολείων η καταγραφή των χαρακτηριστικών των εκπαιδευτικών οι οποίοι θεωρούνταν καλοί και αποδοτικοί. Από την έρευνα αυτή προέκυψε ότι τα έξι πιο σημαντικά χαρακτηριστικά από τα εικοσιπέντε που περιλαμβάνονταν στον κατάλογο ήταν η προσαρμοστικότητα του εκπαιδευτικού, η ικανότητά του να κατανοεί τους άλλους, ο ενθουσιασμός του, η ικανότητά του να κρίνει σωστά, η ειλικρίνειά του και η προσωπική του γοητεία.

Οι πρώτες διεθνείς έρευνες κατά τις δεκαετίες '60, '70 και '80 οι οποίες διεξήχθησαν από τους Ryans (1960), Getzels & Jacson (1963), Rosenshine & Furst (1973), Peterson & Walberg (1979), Medley (1979), Murray (1983), Csikszentmihalyin & McCormack (1986), Berliner (1987), Anderson (1989) παραθέτουν μια σειρά από

χαρακτηριστικά που συνθέτουν το προφίλ ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Έτσι, στοιχεία όπως η ακεραιότητα του χαρακτήρα, ο ενθουσιασμός, το χιούμορ, η ορθή κρίση, η καλή οργάνωση της σχολικής τάξης, η σαφήνεια λόγου, ο σχεδιασμός του μαθήματος, η άρτια γνώση του αντικειμένου που καλείται να διδάξει, η συνεχής ανατροφοδότηση και επιβράβευση των μαθητών αποτελούν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά που οφείλει να διαθέτει ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός (Ανδρεαδάκης, 2004).

Οι έρευνες που αναφέρθηκαν φαίνεται να εστιάζουν στα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών και στην επίδρασή τους στους μαθητές (Κασσωτάκης – Φλουρής 2006).

Οι Harris & Hill, (1982) σε μια ερευνητική τους προσέγγιση ομαδοποιούν τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και τα παρουσιάζουν σε έξι κατηγορίες:

Η *πρώτη κατηγορία* αναφέρει ότι ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός πρέπει να είναι συστηματικός, περιλαμβάνεται δηλαδή η ικανότητα του εκπαιδευτικού να είναι οργανωμένος, να έχει σαφείς στόχους και είναι καλά προετοιμασμένος, να γνωρίζει τι πρέπει να κάνει κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και ενεργεί συστηματικά για την πραγμάτωση των στόχων. Να οργανώνει τις μαθησιακές ασχολίες για να προσφέρει μια ομαλή ροή των γεγονότων με την ελάχιστη δυνατή σύγχυση ή χάσιμο χρόνου, να κοινοποιεί τους στόχους, τη σειρά των εννοιών του μαθήματος, τις ευθύνες που θα αναλάβουν οι μαθητές, να παραχωρεί υπευθυνότητες σε μαθητές, γονείς και άλλους, να κρατάει την ενέργειά του για πιο απαιτητικά καθήκοντα και ο ρυθμός που κρατάει κατά τη διάρκεια του μαθήματος πρέπει να είναι κατάλληλος ώστε να βεβαιωθεί ότι όλοι οι μαθητές έχουν τον απαιτούμενο χρόνο. Η *δεύτερη κατηγορία* της συγκεκριμένης προσέγγισης αναφέρει ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι φιλικός, δηλαδή όταν μιλά στους μαθητές ο τόνος του πρέπει να είναι θετικός, να τους ενθαρρύνει και να τους επαινεί με κάθε τρόπο, να εκφράζει το προσωπικό του ενδιαφέρον για τους μαθητές, το ενδιαφέρον και η ζεστασιά οφείλουν να αποδεικνύονται με κάθε τρόπο τόσο εντός όσο και εκτός του σχολικού περιβάλλοντος. Η *τρίτη κατηγορία* περιλαμβάνει το χαρακτηριστικό του εκπαιδευτικού να είναι ικανός στην προφορική επικοινωνία, να επικοινωνεί δηλαδή με σαφήνεια και ακρίβεια, να ενθαρρύνει τις απαντήσεις των μαθητών αλλά και την

αλληλεπίδραση μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών, εξίσου σημαντική σε αυτή την κατηγορία είναι ο εκπαιδευτικός να μη χρησιμοποιεί ένα συγκεκριμένη τεχνική για να υποβάλλει μια ερώτηση αλλά να κάνει χρήση σε ποικιλία από τεχνικές. Η *τέταρτη κατηγορία* αναφέρει ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι ενθουσιώδης, να εκφράζει δηλαδή το ενδιαφέρον και τον ενθουσιασμό του για την ύλη αλλά και για λοιπά θέματα ή γεγονότα, η παρουσίαση της ύλης να γίνεται από πληθώρα τεχνικών, η άντληση των θεμάτων πρέπει να υλοποιείται από την αξιοποίηση των ενδιαφερόντων των μαθητών και της επικαιρότητας, τέλος σε μη προβλέψιμα γεγονότα μέσα στην τάξη η αντίδρασή του πρέπει να είναι αυθόρμητη και να τα χρησιμοποιεί ως εφόρμηση για την περαιτέρω προέκτασή τους. Η *πέμπτη κατηγορία* περιλαμβάνει την εξατομίκευση της διδασκαλίας του εκπαιδευτικού. Η εξατομίκευση της διδασκαλίας συνεπάγεται με το γεγονός ότι ο εκπαιδευτικός συλλέγει, οργανώνει και αναλύει διαγνωστικές πληροφορίες αναφορικά με τις ανάγκες των μαθητών του, ο προγραμματισμός και η μέθοδος που ο εκπαιδευτικός επιλέγει να κατευθύνει τη διδασκαλία του γίνεται με τρόπο τέτοιο ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες του κάθε μαθητή ξεχωριστά, ακόμη δεν παραλείπει να αντιδρά προς τους μαθητές του προκειμένου να συνεισφέρει στην επιτυχία των στόχων τους. Η *έκτη* και τελευταία *κατηγορία* σύμφωνα με τους Harris & Hill παρουσιάζεται η ικανότητα του εκπαιδευτικού να είναι σε θέση να κάνει παιδαγωγική χρήση και αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, να χρησιμοποιεί δηλαδή τις νέες τεχνολογίες και συχνά να επιδιώκει την εμπλοκή των μαθητών του σε εμπειρίες που διεγείρουν τις αισθήσεις συμμετέχοντας και ο ίδιος ο εκπαιδευτικός, χαρακτηριστικά παραδείγματα της εμπλοκής αυτής είναι η δραματοποίηση και το project (Ανδρεαδάκης, 2004).

Ο Walberg (1984) μελέτησε περισσότερες από 3.000 έρευνες σχετικές με το θέμα του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και προσπάθησε να συνοψίσει τα συμπεράσματά του στις εξής γενικές θέσεις. Η πρώτη θέση της μελέτης αφορά το γεγονός εκείνο που αυξάνει την πιθανότητα εκδήλωσης μιας αντίδρασης, είναι η θετική ενίσχυση του δασκάλου προς το μαθητή. Ακολούθως εκείνη ικανότητα του εκπαιδευτικού που επιδρά θετικά στην επιτυχία των μαθητών είναι η ορθολογική χρήση του χρόνου από τον εκπαιδευτικό κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας. Επιπλέον η παροχή κατάλληλων νύξεων και ικανοποιητικού χρόνου για απαντήσεις των μαθητών, βελτιώνει την επίδοσή τους και συνάμα τα σχόλια ως μορφή ανατροφοδότησης στους μαθητές για εργασίες τις οποίες ολοκλήρωσαν, αποτελούν σημαντικό παρωθητικό μέσο. Η

συνεργατική μάθηση προάγει την επίδοση των μαθητών και καλλιεργεί τα κοινωνικά συναισθήματα καθώς και το κλίμα στοργής και φροντίδας που υποθάλπει ο δάσκαλος στη σχολική τάξη, ευνοεί την απόδοση των μαθητών. Στη σύνοψή του ο Walberg, πρόσθεσε ότι οι ερωτήσεις οι οποίες ταξινομούνται στις υψηλές βαθμίδες της γνωστικής ταξινομίας του Bloom επιτρέπουν στους μαθητές να αναλύουν, να συνθέτουν, να αξιολογούν, να σκέφτονται και να κρίνουν. Το τελευταίο χαρακτηριστικό που παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη μελέτη είναι το γεγονός ότι οι εύστοχοι προκαταβολικοί οργανωτές βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση του διδασκόμενου και αυξάνουν τη συγκράτηση των πληροφοριών (Τριλιανός, 2003).

Ο Borich (1988), σε μια ερευνητική προσέγγιση πρότεινε δέκα είδη συμπεριφοράς του εκπαιδευτικού που προσδιορίζουν την αποτελεσματικότητά του. Τα πέντε πρώτα τα χαρακτήρισε «βασικά είδη συμπεριφοράς», γιατί η παρουσία τους θεωρείται βασική στην αποτελεσματική διδασκαλία και τα υπόλοιπα πέντε ως «καταλυτικά είδη συμπεριφοράς» και μπορούν να παρουσιαστούν με διάφορους συσχετισμούς ώστε να βοηθηθεί η εφαρμογή της βασικής συμπεριφοράς του εκπαιδευτικού στην τάξη. Ως *βασικά είδη συμπεριφοράς* ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού ο Borich θεώρησε τα ακόλουθα (Παπανδρέου, 2001):

➤ Καθαρότητα

Η συμπεριφορά αυτή αναφέρεται στο βαθμό που μια παρουσίαση μέσα στην τάξη είναι σαφής και επεξηγηματική. Οι εκπαιδευτικοί με αυτό το χαρακτηριστικό συμπεριφοράς φαίνεται να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο σε νέα θέματα, και λιγότερο στις επεξηγήσεις. Σε γενικές γραμμές η καθαρότητα είναι μια πολύπλοκη συμπεριφορά καθώς αφορά κι άλλα θέματα τα οποία συνδέονται με την ικανότητα του εκπαιδευτικού να οργανώνει το περιεχόμενο της ύλης, την ενημέρωσή του στο θέμα και τη μέθοδο διδασκαλίας.

➤ Ποικιλία

Η ποικιλία αποτελεί εξίσου μια συμπεριφορά αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και αφορά την ποικιλόμορφη και ελαστική παρουσίαση του μαθήματος. Στη συμπεριφορά αυτή φαίνεται ότι η χρησιμοποιούμενη τροφοδοσία καθώς και το είδος ανατροφοδότησης προς τους μαθητές φαίνεται να εξασφαλίζει υψηλή μαθητική επίδοση.

➤ Προσήλωση στο καθήκον

Ο συγκεκριμένος παράγοντας σχετίζεται με τον προσανατολισμός του εκπαιδευτικού με την επίδοση των μαθητών του, προκειμένου να εξασφαλίζουν ευκαιρία για μάθηση. Στην προσήλωση στο καθήκον περιλαμβάνεται τόσο η διάρκεια του χρόνου που αφιερώνει ο εκπαιδευτικός στην παράδοση, στις ερωτήσεις – απαντήσεις καθώς και στην ενθάρρυνση των μαθητών να σκέφτονται ανεξάρτητα, όσο και στο ύψος της γνωστικής έμφασης που δίνεται από τον εκπαιδευτικό (Παπανδρέου, 1995).

➤ Εμπλοκή στη διαδικασία μάθησης

Η συγκεκριμένη συμπεριφορά του εκπαιδευτικού αφορά το χρόνο που θα αφιερωθεί σε ένα ακαδημαϊκό θέμα και συνδέεται με την επίδοση των μαθητών. Περιλαμβάνεται, δηλαδή, η ικανότητα του εκπαιδευτικού να κρατά διαρκώς τους μαθητές του προσκολλημένους στη διδασκαλία, χωρίς οποιαδήποτε παρέμβαση στο μάθημα.

➤ Μέτριος ως υψηλός βαθμός επιτυχίας

Ο παράγοντας αυτός σχετίζεται με το βαθμό δυσκολίας παρουσίασης της ύλης του μαθήματος και χωρίζεται σε τρία επίπεδα δυσκολίας. Το πρώτο επίπεδο είναι της «ψηλής επιτυχίας», το δεύτερο επίπεδο είναι της «μέτριας επιτυχίας» και το τρίτο είναι της «χαμηλής επιτυχίας».

Τα υπόλοιπα πέντε είδη συμπεριφοράς τα οποία ονομάστηκαν από τον Borich ως *καταλυτικά είδη συμπεριφοράς* αφορούν τα παρακάτω (Παπανδρέου, 2001):

➤ Χρήση των ιδεών των μαθητών από τον εκπαιδευτικό

Αυτό το είδος της συμπεριφοράς σχετίζεται με την αναγνώριση, την τροποποίηση, τη σύγκριση και την περίληψη των ιδεών των μαθητών.

➤ Δόμηση του μαθήματος

Η δόμηση του μαθήματος σχετίζεται με την επίδοση των μαθητών και αναφέρεται στα σχόλια τα οποία κάνει ο εκπαιδευτικός στην αρχή ή στο τέλος του μαθήματος με βασικό στόχο να οργανώσει αυτό που έπεται ή αντίστοιχα να κάνει μια περίληψη σε ό,τι προηγήθηκε.

➤ Τεχνική των ερωτήσεων

Η τεχνική των ερωτήσεων αποτελεί ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της διδακτικής συμπεριφοράς και περιλαμβάνει την ορθότητα των ερωτήσεων και τον κατάλληλο χρόνο που θα γίνει η κάθε ερώτηση.

➤ Ενθάρρυνση των μαθητών

Η ενθάρρυνση των μαθητών αποτελεί μια διδακτική συμπεριφορά και σχετίζεται με τις διάφορες δηλώσεις τις οποίες κάνει ο εκπαιδευτικός προκειμένου να ενθαρρύνει τους μαθητές και να συζητήσει μια απάντηση.

➤ Ενθουσιασμός

Ο ενθουσιασμός περιλαμβάνει το σφρίγος, τη δύναμη, την εμπλοκή, τη διέγερση και το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού κατά τη διάρκεια μιας παρουσίασης στην τάξη, στους μαθητές μπορεί να δημιουργηθεί με πολλούς τρόπους, ο πιο κοινός είναι η μη λεκτική επικοινωνία (φωνή, χειρονομίες, επαφή βλέμματος, ζωντάνια).

Οι νεότερες έρευνες πάνω στο συγκεκριμένο θέμα έδειξαν ότι οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί μεριμνούν πιο πολύ για τα αποτελέσματα παρά για τα μέσα της διδασκαλίας. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί φαίνεται να δίνουν ιδιαίτερη σημασία στους μαθητές τους, τούς συμπεριφέρονται με σεβασμό ενώ συνάμα είναι σε θέση να παίρνουν συνετές αποφάσεις.

Η μελέτη των Csikszentmihali & McCormack στράφηκε στην επίδραση που ασκούν οι εκπαιδευτικοί στους μαθητές και φάνηκε ότι ένα ποσοστό της τάξεως των 58% του δείγματος των εφήβων που ρωτήθηκαν, υποστήριξαν ότι οι εκπαιδευτικοί τους είναι σε θέση να επηρεάσουν σημαντικά τη ζωή τους. Η ίδια έρευνα έδειξε ότι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί θεωρούνται εκείνοι οι οποίοι δημιουργούν ενθουσιασμό σχετικό με τη μάθηση ενός γνωστικού αντικειμένου, τόσο με την προσωπική τους εμπλοκή σ' αυτό, όσο και με τις διδακτικές τους ικανότητες, εκείνοι που μεταδίδουν αισθήματα συγκίνησης και διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών για τη μάθηση του αντικειμένου που διδάσκουν και κάνουν τη μάθηση ευχάριστη. Επιπροσθέτως αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί θεωρούνται όσοι λύνουν τις απορίες και τα προβλήματα των μαθητών με πρωτότυπους και κατανοητούς τρόπους, όσοι είναι «προσεγγίσιμοι» και δείχνουν οικειότητα με τους μαθητές τους, ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους αλλά και δείχνουν έμπρακτα το ενδιαφέρον τους (Κασσωτάκης – Φλουρής, 2006).

Ο Rothstein έχοντας μελετήσει τα αποτελέσματα νεότερων ερευνών κατέληξε σε μια σειρά χαρακτηριστικών τα οποία κατά τη γνώμη του πρέπει να παρουσιάζει ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός. Ως πρώτο χαρακτηριστικό ο Rothstein τοποθέτησε την ικανότητα του εκπαιδευτικού για άσκηση της διεύθυνσης της τάξης του, γεγονός

που σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός είναι σε θέση να ελέγξει τις δραστηριότητες των μαθητών μέσα στην τάξη, χειρίζεται επιδέξια τις προβληματικές καταστάσεις με ελάχιστη αναστάτωση της σχολικού κλίματος της αίθουσας διδασκαλίας και ορθολογική χρήση του διαθέσιμου χρόνου. Ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός κατά τον Rothstein οφείλει να χρησιμοποιεί με επιδέξιο τρόπο τις ποικίλες τεχνικές διδασκαλίας οι οποίες διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών, να συμπαραστέκεται στους μαθητές του προκειμένου να οικοδομήσουν τη θετική τους αυτοϊδέα καθώς και να ενδιαφέρεται να έχει γνώση των ειδικών αναγκών των μαθητών του και να φροντίζει για την ικανοποίησή τους. Ακόμη ο Rothstein στα χαρακτηριστικά συγκαταλέγει την τάση του εκπαιδευτικού να αξιολογεί την πρόοδο των μαθητών και να μέριμνα προκειμένου να παρέχει χρήσιμη ανατροφοδότηση σ' αυτούς, να επιδεικνύει ζήλο για άσκηση των μαθητών για την απόκτηση αναλυτικής κριτικής σκέψης, η οποία θα αποδειχθεί ωφέλιμη κατά την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ζωής και να αντιμετωπίζει με ενθουσιασμό την ενημέρωση που αφορά τις εξελίξεις της επιστήμης του, η οποία θα συνεισφέρει στην υλοποίηση του ορθού διδακτικού έργου του (Τρίλιανός, 2003).

2.3 Χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού με βάση την έρευνα στην Ελλάδα

Ο προσδιορισμός των χαρακτηριστικών του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού έχει απασχολήσει και τους έλληνες ερευνητές, οι οποίοι διερεύνησαν τις απόψεις τόσο των εκπαιδευτικών, όσο και των μαθητών στο συγκεκριμένο θέμα.

Η Καΐλα (1999) ερεύνησε τις απόψεις μαθητών και εκπαιδευτικών στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση σχετικά με το ποιος θεωρείται «καλός» και ποιος «κακός» εκπαιδευτικός. Οι μαθητές στη συγκεκριμένη έρευνα ανέδειξαν ως βασικό στοιχείο του «καλού» εκπαιδευτικού την προσωπικότητά του, η οποία τους επιτρέπει να τον προσεγγίσουν. Έπειτα συμπλήρωσαν να είναι συνεργάσιμος, να τους ενθαρρύνει, να αντιμετωπίζει με κατανόηση τα προβλήματά τους και να τους βοηθά. Σύμφωνα με τους ερωτώμενους μαθητές ο «καλός» εκπαιδευτικός πρέπει ακόμη, να έχει χιούμορ, το μάθημα να είναι σαφές και ο τρόπος διεξαγωγής του να είναι

ευχάριστος. Το κύρος, είναι ένα εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό, το οποίο πρέπει να διαθέτει ένας εκπαιδευτικός προκειμένου να είναι σε θέση να ελέγξει την τάξη του. Τέλος, σύμφωνα με τις απόψεις των μαθητών τα στοιχεία εκείνα τα οποία δεν πρέπει να απουσιάζουν από έναν «καλό» εκπαιδευτικό είναι η εργατικότητα, η μεθοδικότητα, η σοβαρότητα, η δικαιοσύνη, η υπομονή και η αμεροληψία του. (Καΐλα, 2007)

Στην ίδια έρευνα οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι το σημαντικότερο στοιχείο ενός «καλού» εκπαιδευτικού είναι η ενθάρρυνση και η ενίσχυση των μαθητών του. Στη δεύτερη θέση οι εκπαιδευτικοί κατατάσσουν τη σαφήνεια και τη μεταδοτικότητα, στην τρίτη θέση βρίσκεται το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού να συζητά θέματα που απασχολούν τους μαθητές του και αντίστοιχα στην τέταρτη θέση οι εκπαιδευτικοί τοποθετούν το χιούμορ, ο ευχάριστος και αισιόδοξος τρόπος κατά τον οποίο υλοποιείται το μάθημα (Καΐλα, 2007). Στα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας μπορεί να παρατηρηθεί ότι τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί που έλαβαν μέρος δίνουν παρόμοιο περιεχόμενο στην έννοια του «κάλου» εκπαιδευτικού, αρκετά είναι και τα κοινά στοιχεία που ωστόσο έχουν διαφορετικό τρόπο ιεράρχησης.

Ο Κατσούλης (2000), ερεύνησε τις απόψεις των μαθητών λυκείου στην Κύπρο για τον «κάλου» εκπαιδευτικό και εντόπισε δύο βασικές κατηγορίες χαρακτηριστικών. Η πρώτη κατηγορία εστιάζει στις σχέσεις που αναπτύσσει ο εκπαιδευτικός με τους μαθητές του και περιλαμβάνει χαρακτηριστικά όπως η ικανότητα των εκπαιδευτικών να κατανοούν τις ανάγκες και τα αισθήματα των μαθητών τους, να είναι φιλικό και προσιτό, να αναπτύσσουν φιλικό και συνεργατικό κλίμα στην τάξη, να σέβονται το σύνολο των μαθητών τους χωρίς προκαταλήψεις ή/και διακρίσεις. Η δεύτερη κατηγορία εστιάζει στην εργασία, εδώ ανήκουν χαρακτηριστικά όπως η μεταδοτικότητα των εκπαιδευτικών, η χρήση πολλών και διαφορετικών μεθόδων διδασκαλίας, η ικανότητα να διατηρούν τον έλεγχο της τάξης και οι εκπαιδευτικοί να αγαπούν αυτό που κάνουν αποδεικνύοντάς το με τον τρόπο διδασκαλίας τους (Κατσούλης, 2000).

Ο Ευαγγελόπουλος (2000), ερεύνησε τις απόψεις των μαθητών πέμπτης και έκτης τάξης του δημοτικού σχολείου για τα χαρακτηριστικά του «καλού» δασκάλου. Από τη συγκεκριμένα έρευνα φάνηκε ότι οι μαθητές θεωρούν ως βασικά χαρακτηριστικά «καλού» δασκάλου την ικανότητά του να διδάσκει μεθοδικά, να συμπεριφέρεται

καλά στους μαθητές του, να κατανοεί τα προβλήματα και τις ανάγκες των μαθητών του, να έχει φιλικές και συνεργατικές σχέσεις μαζί τους, να διατηρεί υψηλές προσδοκίες για όλους τους μαθητές και να έχει χιούμορ (Ευαγγελόπουλος, 2000).

Η Παμουκτσόγλου (2001) ερεύνησε τις απόψεις των εκπαιδευτικών οι οποίοι ήδη ασκούσαν το επάγγελμά τους αλλά και εκπαιδευτικών που είχαν λάβει μέρος σε γραπτό διαγωνισμό του ΑΣΕΠ, αναφορικά με το θέμα του προφίλ του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Η συγκεκριμένη έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν τέσσερις βασικές κατηγορίες χαρακτηριστικών, η πρώτη κατηγορία αφορά τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά και εντάσσονται η επιστημονική κατάρτιση, η αυτοεκτίμηση και το επάγγελμα. Η δεύτερη κατηγορία είναι οι διδακτικές ικανότητες και περιλαμβάνει την παρώθηση των μαθητών, τις ευκαιρίες μάθησης, τις προσδοκίες, την ικανότητα του εκπαιδευτικού να θέτει στόχους και να τους επιτυγχάνει, να κατανοεί τις ιδιαιτερότητα του κάθε μαθητή και να τη σέβεται, τον ενθουσιασμό για τη διδασκαλία, την ενθάρρυνση της αυτονομίας των μαθητών, την ευέλικτη στάση του εκπαιδευτικού απέναντι στις ανάγκες που προκύπτουν. Την τρίτη κατηγορία κατέχει το σχολικό κλίμα όπου εντάσσονται ικανότητες και συμπεριφορές του εκπαιδευτικού, όπως για παράδειγμα να είναι δίκαιος, συνεπής και αποδεκτός, να καθοδηγεί τους μαθητές, να τους επηρεάζει θετικά και να πειθαρχεί την τάξη, να επιδεικνύει ενδιαφέρον για το υπόβαθρο των μαθητών του και να έχει καλή συνεργασία με μαθητές, γονείς, συναδέλφους και φορείς. Η τέταρτη και τελευταία κατηγορία σύμφωνα με τη συγκεκριμένη έρευνα είναι οι σχέσεις με τους άλλους όπου εμπεριέχονται η συνεργασία του εκπαιδευτικού με το διευθυντή, τους συναδέλφους, τους ειδικούς επιστήμονες, τους γονείς και τους διάφορους φορείς (Παμουκτσόγλου, 2001).

Σύμφωνα με τις έρευνες τόσο στο διεθνή χώρο όσο κι στον ελληνικό οι οποίες απευθύνονται σε μαθητές και διδάσκοντες, μπορούν να εντοπιστούν ορισμένα χαρακτηριστικά που αναγνωρίζονται ως βασικά στοιχεία του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Ωστόσο είναι αξιοσημείωτο να υπογραμμιστεί ότι ένας μεγάλος αριθμός ερευνών αφορούν την έννοια του «καλού» εκπαιδευτικού, σε αντίθεση με την έννοια του «αποτελεσματικού» εκπαιδευτικού που εξετάζεται σε λιγότερες έρευνες.

2.4 Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού με βάση τα αποτελέσματα των ερευνών

Οι έρευνες για τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού τόσο στο διεθνή όσο και στον ελληνικό χώρο όπως φάνηκε και παραπάνω, φαίνεται να συμφωνούν σε ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Παρακάτω αναφέρονται συνοπτικά τα κοινά χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού, όπως αυτά προκύπτουν από τις έρευνες.

Η *σαφήνεια των οδηγιών* από τον εκπαιδευτικό είναι ένα χαρακτηριστικό της αποτελεσματικότητας το οποίο δίνει στους μαθητές τη δυνατότητα να γνωρίζουν τι αναμένει ο εκπαιδευτικός από εκείνους και τον ακριβή λόγο. Η *εποικοδομητική εξήγηση* αφορά το βαθμό στον οποίο μια παρουσίαση μπορεί να γίνει κατανοητή από τους μαθητές, αλλά και ο τρόπος που ο εκπαιδευτικός τη χρησιμοποιεί προκειμένου να οργανώσει την ύλη, να κατανοήσει το περιεχόμενο των γνωστικών αντικειμένων και τις διάφορες μεθόδους που θα χρησιμοποιήσει για να επιτύχει τους στόχους του. Ο *προγραμματισμός και σχεδιασμός της διδασκαλίας* περιλαμβάνει τη χρήση ποικίλων διδακτικών και μαθησιακών ενεργειών οι οποίες στοχεύουν στην αυτονομία των μαθητών. Οι *ερωτήσεις* πρέπει να είναι διατυπωμένες έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στο μαθησιακό επίπεδο των μαθητών. Προκειμένου να επιτευχθεί η *υλοποίηση των στόχων* που έχει θέσει ο εκπαιδευτικός, οφείλει να ενημερώνει εξ' αρχής τους μαθητές του για αυτό που θα κληθούν να κατακτήσουν, το χαρακτηριστικό αυτό προϋποθέτει την καλλιέργεια του κατάλληλου κλίματος της τάξης αλλά και την ανάλογη δραστηριοποίηση για τους στόχους που έχουν τεθεί, με αυτό τον τρόπο οι μαθητές βιώνουν πιο συχνά το αίσθημα της επιτυχίας. Η υλοποίηση των στόχων συνδέεται άμεσα με την *ικανοποίηση των πραγματικών αναγκών* των μαθητών αφού η διδασκαλία, ιδίως η εξατομικευμένη πρέπει να είναι προσαρμοσμένη με τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών, επιδεικνύοντας τον ανάλογο σεβασμό στο ρυθμό μάθησης του εκάστοτε μαθητή. Ο εκπαιδευτικός επιχειρεί την *εμπλοκή του συνόλου των μαθητών* στη διδασκαλία, ενθαρρύνει κάθε προσπάθεια των μαθητών για συμμετοχή, η κριτική που ασκείται δεν προσβάλλει καμία προσωπικότητα και πάντα υπάρχει σεβασμός στην ιδιαιτερότητα της προσωπικότητας του κάθε μαθητή. Η σωστή χρήση του μαθησιακού χρόνου συμβάλλει στη χρονική μεγιστοποίηση της εμπλοκής των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι *ευκαιρίες για μάθηση* παρέχουν στους μαθητές μια ποικιλία από κατάλληλα επιλεγμένα υλικά μάθησης

σύμφωνα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και το επίπεδο των ικανοτήτων τους (Μαγγόπουλος, 2005).

Η δημιουργία του κατάλληλου κλίματος στην τάξη είναι σε θέση να παρέχει ένα ασφαλές και ελκυστικό περιβάλλον το οποίο έχει θετική επίδραση τόσο στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας, όσο και στη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών αλλά και των μαθητών μεταξύ τους. Η πειθαρχία και οι κανόνες περιλαμβάνουν την υιοθέτηση και την εφαρμογή ενός κανονιστικού πλαισίου, δηλαδή τη σαφήνεια, τη συνέπεια και τη δικαιοσύνη κατά την εφαρμογή των κανόνων μέσα στην τάξη, αυτό αποτελεί παράγοντα αποφασιστικής σημασίας για τη διεξαγωγή της διδασκαλίας, αφού το κλίμα επιτρέπει την ποιοτική εργασία αυξάνοντας το χρόνο για μάθηση. Ο έπαινος και η ενίσχυση του εκπαιδευτικού αναφορικά με τις προσπάθειες τις οποίες καταβάλλουν οι μαθητές έχει θετική επίδραση ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης του σχολείου και της μάθησης αλλά και ως προς τα επιτεύγματα των μαθητών. Οι υψηλές προσδοκίες από την πλευρά του εκπαιδευτικού ως προς την επιτυχή πραγματοποίηση των στόχων από τους μαθητές αυξάνουν τον αριθμό των εργασιών στις οποίες πρόκειται να εμπλακούν οι μαθητές. Ο διαρκής και λεπτομερής έλεγχος των εργασιών των μαθητών και η αξιολόγησή τους με μια ποικιλία μεθοδολογικών προσεγγίσεων, αποτελεί χαρακτηριστικό του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού που με τον έλεγχο της προόδου των μαθητών του έχει πλήρη επίγνωση του πραγματικού επιπέδου των δυνατοτήτων τους αλλά και των ελλείψεών τους. Η διαδικασία της αξιολόγησης έχει άμεση σύνδεση με την παροχή θετικής και εποικοδομητικής ανατροφοδότησης προς το σύνολο των μαθητών συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο αποφασιστικά στη λήψη εκπαιδευτικών αποφάσεων. Η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή, είναι ένα εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού, αφού η διδασκαλία και η μάθηση έχουν άμεση σύνδεση με τη σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών. Η διανοητικά ενδιαφέρουσα εργασία απαρτίζεται από τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί επικοινωνούν με τους μαθητές τους αλλά και με το ύφος των ερωτήσεων (Μαγγόπουλος, 2005).

Η χρήση ποικίλων μεθοδολογικών προσεγγίσεων με συνεπή, δομημένο σχεδιασμό και προγραμματισμό του μαθήματος επιτρέπει τη μαθησιακή εκμετάλλευση πιθανών απροσδόκητων γεγονότων. Η γνώση των γνωστικών αντικειμένων απαιτείται από τον εκπαιδευτικό αφού η μάθηση αποτελεί διαδικασία συσσώρευσης της γνώσης και

αλλαγής για τους μαθητές, συνεπώς η επίδραση αυτού του χαρακτηριστικού στην προσπάθεια που καταβάλλουν οι μαθητές είναι αποτελεσματικότερη. Η *αίσθηση του σκοπού* επιδρά σημαντικά στην εργασία των μαθητών και των επιτευγμάτων τους, καθώς με τη δημιουργία ενός κλίματος εντός της τάξης αλλά και στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον αναπτύσσεται η αίσθηση του κοινού σκοπού. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού είναι το *χιούμορ*, το οποίο σχετίζεται με την αυτοσυναίσθηση του εκπαιδευτικού επιτρέποντάς του να αντιμετωπίζει με επιτυχία την τάξη ως εργασιακό χώρο (Μαγγόπουλος, 2005).

2.5 Το διδακτικό ύφος («στιλ») του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία μια ακόμη πτυχή του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού αφορά το διδακτικό ύφος («στιλ») του εκπαιδευτικού το οποίο κατέχει έναν καθοριστικό ρόλο στη διεξαγωγή της αποτελεσματικής διδασκαλίας. Ο όρος «στιλ» θα μπορούσε να συσχετιστεί ως προς τον τρόπο με τον οποίο ο διδάσκων χειρίζεται τη σχολική τάξη, ως προς τον τρόπο με τον οποίο ο διδάσκων λαμβάνει αποφάσεις αναφορικά με διάφορα θέματα, ως προς τον τρόπο επικοινωνίας του με τους μαθητές του αλλά και ως προς παρόμοια ζητήματα με όσα προαναφέρθηκαν. Το «στιλ» βάσει άλλων ορισμών αποτελεί μια πτυχή του γενικότερου κλίματος της σχολικής τάξης, και άλλοι ορισμοί το θεωρούν ως η εκφραστική και διαδικαστική πλευρά της διδασκαλίας.

Ο Thelen χώρισε το διδακτικό ύφος σε πέντε κατηγορίες, το σωκρατικό, το διαλογικό, το «στιλ» μαθητείας, το αυταρχικό (αυθεντία) και το συνεργατικό (Κασσωτάκης – Φλουρής, 2006).

✓ Σωκρατικό

Το σωκρατικό διδακτικό «στιλ», έχει ονομαστεί έτσι γιατί ακολουθεί τον τρόπο που δίδασκε ο Σωκράτης. Ο εκπαιδευτικός δηλαδή είναι «σοφός», αλλά κάπως σκληρός, ο οποίος σκόπιμα οδηγεί τους μαθητές του σε κατάσταση απορίας αναφορικά με κάποιο θέμα ή πρόβλημα. Η προσπάθεια προκειμένου να τους ενεργοποιήσει γίνεται

με εύστοχες στοχαστικές ερωτήσεις και συνάμα ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να παράσχει νύξεις οι οποίες βοηθούν στην «εκμείωση» της γνώσης.

✓ Διαλογικό

Όταν ο εκπαιδευτικός υιοθετεί το διαλογικό διδακτικό «στιλ» κάνει κατά βάση χρήση της κατευθυνόμενης συζήτησης ως μορφή διδασκαλίας και βοηθά επικουρικά τους μαθητές του με συνεχείς ερωτήσεις προκειμένου να βρουν μόνοι τους λύσεις στα προβλήματά τους ή ακόμα και απαντήσεις στα ερωτήματα που τίθενται. Το διαλογικό «στιλ» θα έλεγε κανείς ότι μοιάζει αρκετά με το σωκρατικό, ωστόσο η ειδοποιός διαφορά τους εντοπίζεται στο ρόλο του εκπαιδευτικού που στην προκειμένη περίπτωση είναι πιο ενεργός και περισσότερο καθοδηγητικός.

✓ Μαθητείας («στιλ»)

Ο εκπαιδευτικός στην περίπτωση της μαθητείας αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση, αφού διαρκώς υποδεικνύει στους μαθητές την κατάκτηση της νέας γνώσης και η συμπεριφορά που υιοθετεί είναι καθοδηγητική η οποία βασίζεται στην εμπειρία του.

✓ Αυταρχικό (αυθεντία)

Στο αυταρχικό «στιλ», ο εκπαιδευτικός διατηρεί μια εξουσιαστική συμπεριφορά, η διδασκαλία του είναι εξ' ολοκλήρου κατευθυνόμενη, κάνει χρήση αμοιβών και τιμωριών, προκειμένου να ολοκληρωθεί η εργασία που έχει να γίνει.

✓ Συνεργατικό

Το συνεργατικό «στιλ» περιλαμβάνει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευτικό στα πλαίσια του μαθήματος, οι εργασίες των μαθητών γίνονται ομαδικά και δεν παραλείπεται η συνεργασία μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικού.

Ο Riessman χωρίζει το διδακτικό ύφος σε οκτώ κατηγορίες, οι οποίες αφορούν κάποιες συμπεριφορές του εκπαιδευτικού και είναι: ο παρορμητικός, ο θορυβοποιός (καβγατζής), ο κόσμιος, ο προπονητής, ο ήσυχος, ο διασκεδαστικός, ο φιλικός και ο ακαδημαϊκός (Κασσωτάκης – Φλουρής, 2006).

✓ Παρορμητικός

Ο παρορμητικός παρουσιάζει απότομη συμπεριφορά, η διδασκαλία αφορά συνεχώς το ίδιο αντικείμενο, χωρίς κάποια εναλλαγή, το ενδιαφέρον του είναι στραμμένο τόσο στη λειτουργία της τάξης όσο και στη διατήρηση της δομής της.

✓ Θορυβοποιός (καβγατζής)

Ο εκπαιδευτικός της κατηγορίας αυτής φωνάζει άγρια – δυνατά, είναι απότομος, επ' ουδενί δεν ανέχεται φασαρία στην τάξη, αντιθέτως υπάρχουν φορές που ο ίδιος δημιουργεί φασαρίες.

✓ Κόσμιος

Ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός είναι αγαπητός από όλους αφού είναι ευγενικός, συνεπής και προσεκτικός, ωστόσο υπάρχουν ορισμένες φορές που τα ζητήματα τα οποία θέτει είναι αρκετά δύσκολα.

✓ Προπονητής

Ο προπονητής είναι μη τυπικός, κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας εκφράζεται μέσω των χειρονομιών και παρουσιάζει μεγάλη ομοιότητα με τον προπονητή μιας ομάδας.

✓ Ήσυχος

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει ότι ο εκπαιδευτικός είναι ειλικρινής, ήρεμος αλλά συνάμα και καταλυτικός. Ο ήσυχος εκπαιδευτικός έχει ως απαίτηση το σεβασμό και την προσοχή.

✓ Διασκεδαστικός

Ο διασκεδαστικός εκπαιδευτικός είναι ελεύθερος, αστειεύεται, γελά με τους μαθητές του και συχνά κάνει χιούμορ μαζί τους.

✓ Φιλικός

Σε αυτό το διδακτικό ύφος ο εκπαιδευτικός εκδηλώνει αισθήματα φιλίας προς τους μαθητές του, είναι άνετος και μη τυπικός μαζί τους, δηλαδή μπορεί να υπάρχουν φορές που ο εκπαιδευτικός γευματίζει ή παίζει μαζί τους.

✓ Ακαδημαϊκός

Ο εκπαιδευτικός που επιλέγει το συγκεκριμένο διδακτικό «στιλ» είναι σοβαρός και το ενδιαφέρον του είναι στραμμένο κυρίως στην ακαδημαϊκή γνώση και την ανάλυση υψηλών ιδεών.

Με βάση τον Rubin το διδακτικό ύφος αφορά κάποιες ενέργειες του διδάσκοντος οι οποίες είναι, να επεξηγεί, να εμπνέει, να πληροφορεί, να διορθώνει, να αλληλεπιδρά και να προγραμματίζει (Κασσωτάκης – Φλουρή, 2006).

✓ Επεξηγεί

Ο εκπαιδευτικός κατέχει καλά το αντικείμενό του και επεξηγεί συστηματικά τις επιμέρους πτυχές του μαθήματος.

✓ Εμπνέει

Ο διδάσκων του συγκεκριμένου διδακτικού «στιλ» παρέχει ερεθίσματα για σκέψη και προβληματισμό, ενθουσιάζει και συνάμα υπάρχει η συναισθηματική του εμπλοκή στη διδασκαλία

✓ Πληροφορεί

Ο εκπαιδευτικός παρέχει διαρκώς πληροφορίες και από την πλευρά των μαθητών αναμένεται να ακούν προσεκτικά και να ακολουθούν τις οδηγίες του.

✓ Διορθώνει

Στο συγκεκριμένο διδακτικό «στιλ» υπάρχει συνεχής ανατροφοδότηση προς τους μαθητές, ο εκπαιδευτικός προσδιορίζει λάθη και προσφέρει διορθωτικές λύσεις.

✓ Αλληλεπιδρά

Σε αυτό το διδακτικό «στιλ» ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι υποβοηθητικός αφού διευκολύνει την ανάπτυξη ιδεών από τους μαθητές μέσω του διαλόγου και της διατύπωσης ερωτήσεων.

✓ Προγραμματίζει

Τελευταίο διδακτικό «στιλ», ο Rubin θεωρεί ότι ο διδάσκων προγραμματίζει. Δηλαδή, βάσει προγράμματος, υπάρχει μια συστηματική καθοδήγηση στις

δραστηριότητες των μαθητών, ακόμη ο εκπαιδευτικός συμβάλλει στην προώθηση της αυτοδιδασκαλίας και της ανεξάρτητης μάθησης.

2.6 Η μη λεκτική επικοινωνία ως πτυχή της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού

Η μη λεκτική επικοινωνία φαίνεται να αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού, αυτή η πλευρά επικοινωνίας ανάμεσα στο διδάσκων και τους μαθητές επηρεάζει, συνήθως θετικά το ενδιαφέρον των μαθητών, χρησιμοποιώντας διάφορες κινήσεις, χειρονομίες, εκφράσεις ματιών και προσώπου, την απόσταση, τη στάση του σώματος. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα στη σχολική τάξη είναι όταν ο εκπαιδευτικός είναι ευδιάθετος και χαμογελάει ως επιβράβευση ή ως ενθάρρυνση προς το μαθητή, έχει θετικά αποτελέσματα, ένας καλός εκπαιδευτικός επιτρέπει το γέλιο μέσα στην τάξη ενθαρρύνοντας τους μαθητές να εκφραστούν (Σταμάτης – Κοντάκος, 2014). Η μη λεκτική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού θα μπορούσε να χωριστεί σε ενθαρρυντική και αποθαρρυντική.

Η ενθαρρυντική συμπεριφορά περιλαμβάνει όλες τις με λεκτικές εκφράσεις του εκπαιδευτικού που είναι σε θέση να εμπνεύσουν τους μαθητές σε εκπαιδευτικό και προσωπικό επίπεδο. Στην ενθαρρυντική συμπεριφορά μεταξύ άλλων, κατατάσσονται οι εκφράσεις του προσώπου του εκπαιδευτικού οι οποίες δηλώνουν χαρά, ικανοποίηση, κατανόηση και αποδοχή. Ο εκπαιδευτικός επιδιώκει την οπτική επαφή με τους μαθητές, κάνει χειρονομίες που φανερώνουν στο μαθητή ότι είναι στο σωστό δρόμο, ο τρόπος που στέκεται δηλώνει ότι είναι σε πλήρη ετοιμότητα προκειμένου να απαντήσει σε οποιαδήποτε απορία των μαθητών, συνάμα επιδιώκει την αξιοποίηση του χιούμορ του για την ενίσχυση των μαθητών (Κασσωτάκης – Φλουρής, 2006).

Η αποθαρρυντική συμπεριφορά περιλαμβάνει τις αντίθετες μη λεκτικές συμπεριφορές του εκπαιδευτικού από όσα προαναφέρθηκαν στην ενθαρρυντική συμπεριφορά. Οι μη λεκτικές εκφράσεις στην αποθαρρυντική συμπεριφορά δηλώνουν αποστροφή και αδιαφορία για τους μαθητές. Ενδεικτικά στη συγκεκριμένη συμπεριφορά εντάσσονται το βλοσυρό ή ειρωνικό ύφος του εκπαιδευτικού, οι εκφράσεις του προσώπου του δηλώνουν απαισιοδοξία, ανυπομονησία, αντιπάθεια για

κάποιον ή κάποιους μαθητές. Οι χειρονομίες που χρησιμοποιεί και ο τόνος της φωνής του εκπαιδευτικού δηλώνουν αποδοκιμασία, δε χαμογελά ποτέ, δεν προσφέρει καμία στήριξη στους μαθητές και είναι γενικά απόμακρος (Gordon, 2012).

Παρόλο που η μη λεκτική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού κατέχει σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού, πρέπει να τονιστεί ότι η γενικότερη συμπεριφορά του εκπαιδευτικού είναι εξίσου σημαντική.

2.7 Τα χαρακτηριστικά του αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού

Στο υποκεφάλαιο αυτό εξετάζονται τα χαρακτηριστικά του αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Η βιβλιογραφία για το συγκεκριμένο θέμα είναι ελάχιστη, ωστόσο τα χαρακτηριστικά του αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού προκύπτουν αν αντιστρέψουμε τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού.

Ένας Αναποτελεσματικός εκπαιδευτικός μπορεί να παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά: να είναι αυταρχικός, να διατάζει ή να απειλεί τους μαθητές του, να κινείται εκτός στόχων ή και περιεχομένου, να μην έχει ειρμό και συνοχή η διδασκαλία του, να μην έχει διαμορφώσει σχέσεις μεταξύ αυτού και των μαθητών του στην πορεία της σχολικής χρονιάς. Ακόμη, δεν παρέχει πνεύμα και συμπεριφορά συνεκτικής τάξης, δεν έχει προσδοκίες για τη μάθηση, τις διαπροσωπικές σχέσεις και τη συμπεριφορά των μαθητών καθώς επίσης δεν δίνει προσοχή σε λόγους ή θέσεις μαθητών. Στα χαρακτηριστικά του αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού εντάσσονται επιπλέον να μη διατυπώνει προσδοκίες, να μην ενθαρρύνει και να ανατροφοδοτεί κοινωνική συμπεριφορά, να μη θέτει μαζί με τους μαθητές κανόνες συμπεριφοράς, να μην επιμελείται τον χώρο της τάξης με ευθύνη και παιδαγωγική λειτουργικότητα, δεν προσπαθεί να διαχειριστεί προβλήματα (Ανδρεαδάκης – Καδιανάκη – Ξανθάκου, 2008).

Φαίνεται να αντιμετωπίζει προβλήματα με μη παιδαγωγικούς ή/και αναποτελεσματικούς τρόπους, να αγνοεί τη μαθησιακή ετοιμότητα (ικανότητες, γνώσεις και αδυναμίες) κατά τον προγραμματισμό, αγνοεί αναπτυξιακά χαρακτηριστικά συγκεκριμένης ηλικίας, δεν προετοιμάζει το περιεχόμενο της

διδασκαλίας επαρκώς ή το προετοιμάζει εσφαλμένα στο μεγαλύτερο μέρος του, δεν προετοιμάζει τους στόχους και το περιεχόμενο της διδασκαλίας που πρόκειται να πραγματοποιήσει στην τάξη, δεν προετοιμάζει σωστά τις διδακτικές ενέργειες και τα εκπαιδευτικά μέσα, δεν ενημερώνει και δεν προετοιμάζει τους μαθητές και δημιουργεί σύγχυση. Τα επόμενα χαρακτηριστικά που ακολουθούν είναι να μη φροντίζει για την δημιουργία θετικού εκπαιδευτικού κλίματος, να μην ανταποκρίνεται επαρκώς στις τυπικές υπαλληλικές του υποχρεώσεις, είναι απρόθυμος στο να αναλαμβάνει εργασίες, δεν ενδιαφέρεται να βελτιώσει τη στάση και την συμπεριφορά του, αδιαφορεί ή αδυνατεί να επικοινωνήσει και να συνεργαστεί με τους υπόλοιπους συναδέλφους και τη διεύθυνση του σχολείου όπου εργάζεται. Τέλος, συνεργάζεται περιστασιακά και ελάχιστα με τους γονείς των μαθητών αλλά και με φορείς, δεν είναι συνεπής στις ενημερωτικές συναντήσεις με τους γονείς, και επιπλέον, τους ενημερώνει ελλιπώς (Ανδρεαδάκης – Καδιανάκη – Ξανθάκου, 2008).

Έρευνες δε μπορούν να παρατεθούν για τα χαρακτηριστικά του αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού, καθώς το θέμα δεν έχει μελετηθεί τόσο εκτενώς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – Παράγοντες αποτελεσματικότητας και αναστολή της αποτελεσματικότητας

3.1 Εισαγωγή

Ένας εκπαιδευτικός, ως ενήλικας, στη σχολική τάξη έρχεται αντιμέτωπος με συνθήκες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα ή αναποτελεσματικότητα του έργου του. Κύριος στόχος, όμως, ενός εκπαιδευτικού είναι, παρ' όλες τις δυσκολίες και τις αντιξοότητες που θα συναντήσει στο σχολικό περιβάλλον, να μπορέσει να πραγματοποιήσει το έργο του, που είναι να μεταδώσει όχι μόνο γνώσεις αλλά αξίες, αντιλήψεις και βιώματα που θα βοηθήσουν στην δημιουργία ενός ενήλικου ατόμου που θα ενεργεί σωστά τόσο στην προσωπική όσο και στην κοινωνική και πολιτική ζωή του. Έτσι, το παρόν κεφάλαιο επιχειρεί να εξετάσει τους παράγοντες οι οποίοι ευνοούν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού, αλλά και τους ανασταλτικούς παράγοντες της αποτελεσματικότητάς του.

3.2 Παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα αλλά και στην αναποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού

Υπάρχουν παράγοντες οι οποίοι μπορούν να συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού, ωστόσο όμως μπορεί να λειτουργήσουν και ανασταλτικά στην αποτελεσματικότητα. Οι παράγοντες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: τους εξωτερικούς και τους εσωτερικούς. Οι εξωτερικοί παράγοντες είναι οι παράγοντες οι οποίοι είναι έξω από τον έλεγχο των εκπαιδευτικών ενώ οι εσωτερικοί παράγοντες εξαρτώνται από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό.

Οι εξωτερικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα και στην αναποτελεσματικότητα ενός εκπαιδευτικού είναι περίπου οι ίδιοι αλλά διαφέρουν στο βαθμό. Στους εξωτερικούς παράγοντες εντάσσονται το εποπτικό υλικό, οι αίθουσες διδασκαλίας, η συνεργασία του εκπαιδευτικού με το διευθυντή, με τους συναδέλφους με τους γονείς, οι χρηματικές απολαβές, ο αριθμός των μαθητών, το γνωστικό επίπεδο των μαθητών και το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών (Gordon, 2012).

Σημαντικοί είναι και εσωτερικοί παράγοντες που προέρχονται από την προσωπικότητα, το γνωστικό επίπεδο και τον χαρακτήρα του εκπαιδευτικού. Ο εσωτερικός παράγοντας περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού, τα οποία αναλύθηκαν στο παραπάνω κεφάλαιο. Ενδεικτικά στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του θα εντάσσαμε ότι είναι επινοητικός, ότι έχει χιούμορ, στο γνωστικό επίπεδο ότι είναι επιστημονικά καταρτισμένος, ότι φροντίζει για τη διαρκή ενημέρωσή του στον τομέα του και στο χαρακτήρα του ότι είναι δίκαιος και σέβεται την ιδιαιτερότητα του κάθε μαθητή (Gordon, 2012).

Ακόμη, είναι σημαντικό να μην ξεχνά ο εκπαιδευτικός, ότι αυτά που ακούν στην τάξη οι μαθητές είναι πιθανόν να τα μεταφέρουν στο σπίτι, στους γονείς τους, πιθανότατα όχι όπως τα άκουσαν, αλλά όπως εκείνα τα κατάλαβαν. Με αποτέλεσμα να μην είναι σπάνιες οι συγκρούσεις του δασκάλου με ορισμένους γονείς, βασιζόμενες σε λανθασμένες πληροφορίες των παιδιών, παρεξηγήσεις, σε αμέλεια των γονέων σχετικά με προβλήματα και ανάγκες των παιδιών τους. Γι' αυτό το λόγο, πρέπει να χρησιμοποιούνται απλές και καθαρές έννοιες, χωρίς υπονοούμενα. Και ακόμα πιο σημαντικό είναι να μην αναφέρονται λέξεις απρεπείς και χυδαίες, χωρίς υποβίβαση του μαθητή με λόγους ή πράξεις μέσα στην τάξη (Gordon, 2012).

Επομένως είδαμε ότι υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που συμβάλλουν θετικά ή αναστέλλουν την αποτελεσματικότητα ενός εκπαιδευτικού. Ωστόσο δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει επιλέξει αυτό το επάγγελμα με μεγάλη ωριμότητα και υπευθυνότητα καθώς ο ρόλος που θα κληθεί να «παίξει» είναι καθοριστικός για την πολύπλοκη ψυχοσύνθεση ενός παιδιού. Πρέπει να αγαπάει το επάγγελμά του και να θέλει συνεχώς να εξελίσσεται μέσα σ' αυτό αλλά και να αξιολογείται το έργο του/της εφόσον έτσι οδηγούμαστε σε πορίσματα περί αποτελεσματικότητας και αναποτελεσματικότητας.

Κεφάλαιο 4^ο – Μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Σημαντικότητα και πρωτοτυπία της έρευνας

Ο εκπαιδευτικός τόσο στο διεθνή χώρο, όσο και στον ελληνικό είναι στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, εφόσον καλείται από το κοινωνικό σύνολο να αναλάβει την ευθύνη ως προς την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στους μαθητές. Ο Gordon (2012) αναφέρει στο βιβλίο του ότι η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού εντοπίζεται σε μια ποικιλία εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων, χωρίς όμως ο εκπαιδευτικός να αρνείται την προσωπικότητά του όταν μπαίνει στη σχολική τάξη.

Η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού είναι ένα θέμα, το οποίο λανθάνει μέσα σε άλλα θέματα αλλά ωστόσο όπως φάνηκε στη βιβλιογραφική ανασκόπηση δεν έχει ερευνηθεί και αναλυθεί αρκετά. Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να αναδειχθεί το συγκεκριμένο θέμα και να σταθεί εφόρμηση για μελλοντική μελέτη αφού αποτελεί μια πολύ σημαντική πτυχή ως προς την πρόοδο των μαθητών αλλά και την εξέλιξη των εκπαιδευτικών, ανεξαρτήτως σε ποια σχολική βαθμίδα υπηρετούν.

Οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί στο διεθνή χώρο αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού έχουν εξεταστεί με βάση τις απόψεις των εκπαιδευτικών. Η πλειοψηφία των αντίστοιχων ερευνών για το συγκεκριμένο θέμα στην Ελλάδα, εξετάζει τις απόψεις των μαθητών, με ορισμένες εξαιρέσεις όπως λόγου χάριν η μελέτη της Παμουκτσόγλου (2000).

4.2 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Βασικός σκοπός της έρευνας αποτελεί η συγκριτική μελέτη των απόψεων νηπιαγωγών και δασκάλων απαρτιζόμενο από ένα σύνολο ερωτημάτων που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και παράγοντες που πιθανόν αναστέλλουν την αποτελεσματικότητα. Αξίζει να σημειωθεί η σημαντικότητα του σκοπού διότι η συμπεριφορά των εκπαιδευτικών προσδιορίζεται και καθορίζεται από τα προσωπικά διαμορφωμένα συστήματα αξιών και πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών. (Δαμιανάκη, 2006).

Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της έρευνας τέθηκαν οι παρακάτω στόχοι

- ✓ Να αποτυπωθεί ο βαθμός συμφωνίας των εκπαιδευτικών για κάθε χαρακτηριστικό του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και να σημειωθούν τα χαρακτηριστικά εκείνα που τους αντιπροσωπεύουν.

- ✓ Να αποτυπωθεί ο βαθμός συμφωνίας των εκπαιδευτικών ως προς τους ανασταλτικούς παράγοντες της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού.

- ✓ Να εντοπιστούν οι διαφορές που πιθανόν να υπάρχουν ανάμεσα στους νηπιαγωγούς και τους δασκάλους ως προς το βαθμό συμφωνίας των εκπαιδευτικών για τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού αλλά και ως προς το βαθμό συμφωνίας των παραγόντων οι οποίοι αναστέλλουν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού.

4.3 Διερευνητικά ερωτήματα

1. Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ νηπιαγωγών και δασκάλων ως προς τις απαντήσεις που έδωσαν αναφορικά με καθένα από τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού;

2. Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ νηπιαγωγών και δασκάλων ως προς τις απαντήσεις που έδωσαν αναφορικά με καθένα από τους ανασταλτικούς παράγοντες της αποτελεσματικότητας του έργου τους;

4.4 Περιγραφή μέσου συλλογής δεδομένων

Ο ερευνητής από τη στιγμή που έχει καθορίσει το προς μελέτη πρόβλημα και έχει διατυπώσει τα ερευνητικά ερωτήματα είναι σε θέση να επιλέξει τη μέθοδο και τις τεχνικές που θα χρησιμοποιήσει στην έρευνά του, και όπως αναφέρει ο Βάμβουκας (1998), είναι σε συνάφεια με τη φύση του προβλήματος και το σκοπό διερεύνησής του (Βάμβουκας,1998). Η συγκεκριμένη έρευνα υιοθετεί τη μέθοδο της δειγματοληψίας και το μέσο συλλογής ερευνητικών πληροφοριών είναι το ερωτηματολόγιο.

Η μορφή του ερωτηματολογίου παρουσιάζει κάποια μειονεκτήματα όπως η ειλικρίνεια των απαντήσεων των συμμετεχόντων, ωστόσο έχει αρκετά πλεονεκτήματα. Το ερωτηματολόγιο μπορεί να συμπληρωθεί από μεγάλο αριθμό ατόμων, παίρνοντας έτσι ο ερευνητής μια ποικιλία δεδομένων και πληροφοριών με λιγότερο κόπο και χωρίς να χρειαστεί να διαθέσει μεγάλους οικονομικούς πόρους. Ακόμη το ερωτηματολόγιο εξασφαλίζει την ανωνυμία των συμμετεχόντων, είναι κατάλληλα δομημένα για αρχάριους και δεν απαιτείται η ηχογράφηση, η βιντεοσκόπηση ή η συχνή επαφή όπως συμβαίνει με κάποιες άλλες έρευνες.

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα μελέτη αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, προκειμένου να συνδυαστούν τα πλεονεκτήματα της κάθε περίπτωσης. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου κυριαρχούν στο ερωτηματολόγιο αφού απαιτούν λιγότερο χρόνο στη συμπλήρωση, συνεπώς διευκολύνει τους εκπαιδευτικούς. Από τη σκοπιά του ερευνητή οι κλειστές ερωτήσεις παρέχουν τη δυνατότητα να ελέγξει πολλές πληροφορίες, να κωδικοποιήσει και να επεξεργαστεί με μεγαλύτερη ευκολία, εξασφαλίζεται η αντικειμενικότητα των δεδομένων που συλλέγονται και υπάρχει μεγαλύτερη εγκυρότητα στις ερωτήσεις, αφού οι απαντήσεις του υποκειμένου που συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο, αφορούν συγκεκριμένο εννοιολογικό πλαίσιο.

Ωστόσο όπως αναφέρεται στον Φίλια (1998), ένα σημαντικό μειονέκτημα των ερωτήσεων κλειστού τύπου είναι ότι ερωτήσεις κατευθύνουν τον ερωτώμενο σε συγκεκριμένες απαντήσεις που πιθανόν να μην εξαντλούν όλες τις πτυχές του ερευνώμενου θέματος (Φίλιας 1998). Στην παρούσα μελέτη εξαιτίας του γεγονότος ότι η βιβλιογραφία είναι περιορισμένη, παρατέθηκε μια εκτενή λίστα χαρακτηριστικών του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού που καλύπτουν ικανοποιητικά το θέμα, αντίστοιχα στην ερώτηση με τους παράγοντες που αναστέλλουν την

αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού, η λίστα ήταν μικρότερη για αυτό προστέθηκε η εναλλακτική ανοιχτή ερώτηση «Κάποιος άλλος. Ποιος;» που έδινε την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να συμπληρώσουν την άποψή τους στις ήδη υπάρχουσες κλειστές ερωτήσεις.

Στις κλειστές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε η τετράβαθμη κλίμακα, οι συμμετέχοντες επέλεξαν το βαθμό σημαντικότητας των χαρακτηριστικών του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και το βαθμό σημαντικότητας ως προς τους παράγοντες αναστολής της αποτελεσματικότητας.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν και οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα να διατυπώσει την άποψή του χωρίς κάποιον περιορισμό. Οι ερωτήσεις αυτής της κατηγορίας είναι πιο δύσκολες να συμπληρωθούν από τους συμμετέχοντες και συχνά παρατηρείται το φαινόμενο της εγκατάλειψής τους, το ίδιο συνέβη και στην παρούσα έρευνα. Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου φαίνεται να είναι πιο δύσκολες και από την πλευρά του ερευνητή αφού δεν είναι καθόλου εύκολο να κατηγοριοποιήσει, να κωδικοποιήσει και να επεξεργαστεί τις απαντήσεις.

Στο ερωτηματολόγιο της προκειμένης έρευνας υπήρχε μόνο μια ερώτηση ανοιχτού τύπου η οποία ήταν σκόπιμα τοποθετήθηκε στην αρχή αφού οι ερωτώμενοι δεν έχουν κουραστεί με τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες να εγκαταλείψουν την ερώτηση.

Το ερωτηματολόγιο που χορηγήθηκε στους εκπαιδευτικούς απαρτίζεται από τρεις θεματικές ενότητες. Η πρώτη ενότητα αποτελείται από τις γενικές ερωτήσεις οι οποίες αφορούν κάποια προσωπικά στοιχεία των εκπαιδευτικών, δηλαδή τη βαθμίδα εκπαίδευσης, το φύλο, τη θέση υπηρεσίας και τα χρόνια συνολικής εκπαιδευτικής υπηρεσίας.

Η δεύτερη ενότητα αφορά τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και θεμελιώνεται από τρεις ερωτήσεις. Η πρώτη ερώτηση ζητά από τους εκπαιδευτικούς να αναφέρουν ποια είναι η πρώτη λέξη ή φράση που τους έρχεται στο μυαλό για τον όρο «αποτελεσματικός εκπαιδευτικός». Η δεύτερη ερώτηση αυτής της ενότητας χωριζόταν σε δύο σκέλη. Στο πρώτο σκέλος παρατέθηκαν σαράντα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού και ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να σημειώσουν το βαθμό σημαντικότητας για καθένα από αυτά, και

στο δεύτερο σκέλος ζητήθηκε να επιλέξουν δύο χαρακτηριστικά που τους αντιπροσωπεύουν.

Η τελευταία θεματική ενότητα αφορά τους παράγοντες που αναστέλλουν την αποτελεσματικότητα και είναι η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου. Υπάρχει μια λίστα από ανασταλτικούς παράγοντες οι οποίοι είναι έξω από τον έλεγχο των εκπαιδευτικών και ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να σημειώσουν το βαθμό σημαντικότητας σε κάθε παράγοντα.

4.5 Περιγραφή του δείγματος

Η στατιστική ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων ανέδειξε τα ακόλουθα στοιχεία που αφορούν το δείγμα των 40 εκπαιδευτικών της συγκεκριμένης έρευνας.

Πίνακας 1

Κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος με βάση τη βαθμίδα εκπαίδευσης

ΒΑΘΜΙΔΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	N	%
Νηπιαγωγός	20	50,0
Δάσκαλος/α	20	50,0
Σύνολο	40	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	0	0,0

Από το σύνολο των 40 εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα δεν υπάρχει αριθμητή υπεροχή ως προς τους νηπιαγωγούς ή ως προς τους δασκάλους. Αντίθετα, ήταν 20 νηπιαγωγοί και 20 δάσκαλοι με ποσοστό 50% σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης.

Πίνακας 2

Κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος με βάση το φύλο

ΦΥΛΟ	N	%
-------------	----------	----------

Ανδρες	6	15,0
Γυναίκες	34	85,0
Σύνολο	40	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	0	0,0

Σύμφωνα με τα στοιχεία που απορρέουν από τον παραπάνω πίνακα, σχετικά με το φύλο, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος μας αποτελούν οι γυναίκες, με ποσοστό 85% που αντιστοιχεί σε 34 γυναίκες. Αντίθετα, το ποσοστό των ανδρών είναι μικρότερο, με 15% που αντιστοιχεί σε 6 άνδρες.

Πίνακας 3

Κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος με βάση τη θέση υπηρεσίας

ΘΕΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	N	%
Διορισμένος/η	23	57,5
Αναπληρωτής/τρια	17	42,5
Σύνολο	40	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	0	0,0

Στον πίνακα 3 παρουσιάζεται η κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος με βάση τη θέση υπηρεσίας. Οι 23 (ποσοστό 57,5%) εκπαιδευτικοί της έρευνας ήταν διορισμένοι, ενώ σε θέσεις αναπληρωτών υπηρετούν 17 (ποσοστό 42,5%) εκπαιδευτικοί. Όπως φαίνεται και στον πίνακα η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών του δείγματος είναι διορισμένοι.

Πίνακας 4

Κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος με βάση τα συνολικά έτη υπηρεσίας

ΕΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	N	%
1-5	25	62,5
6-10	13	32,5
11-15	1	2,5
16-20	1	2,5
21-25	0	0,0
>25	0	0,0
Σύνολο	40	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	0	0,0

Ο πίνακας 4 περιλαμβάνει την κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος με βάση τα συνολικά έτη υπηρεσίας. 25 άτομα (62,5%) δήλωσαν ότι έχουν 1-5 έτη υπηρεσίας, 13 άτομα (32,5%) δήλωσαν 6-10, 1 άτομο (2,5%) δήλωσε 11-15 και 1 ακόμη άτομο (2,5%) δήλωσε 16-20. Κανένας εκπαιδευτικός του δείγματος δεν έχει 21-25 έτη υπηρεσίας ή περισσότερα από 25.

4.6 Διαδικασία χορήγησης του μέσου συλλογής δεδομένων

Η χορήγηση των ερωτηματολογίων στους εκπαιδευτικούς του δείγματος υλοποιήθηκε κατά την περίοδο του Μαΐου 2017. Ένα μεγάλο μέρος των ερωτηματολογίων επιδόθηκαν στους εκπαιδευτικούς του νομού Αττικής, συγκεκριμένα στο δήμο Μεγάρων λόγω της καταγωγής της ερευνήτριας αλλά και στο δήμο Ελευσίνας με τη συμβολή ατόμων του οικογενειακού κύκλου της ερευνήτριας, ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν και στους εκπαιδευτικούς του νομού Ρόδου.

Το ερωτηματολόγιο ήταν κατασκευασμένο όσο το δυνατόν πιο λακωνικό, σύντομο και περιεκτικό, εξαιτίας του γεγονότος ότι πλησιάζει το τέλος της σχολικής χρονιάς, υπάρχουν οι προετοιμασίες των σχολικών εορτών και οι εκπαιδευτικοί είναι ήδη

κουρασμένοι από αυτή την πίεση. Αυτός ο παράγοντας συνυπολογίστηκε και κατά τη χορήγηση των ερωτηματολογίων. Μεγάλη ήταν η σημασία που δόθηκε στο εισαγωγικό σημείωμα, το οποίο είχε στόχο να φανεί η εγκυρότητα της έρευνας αλλά και να προτρέψει τους εκπαιδευτικούς να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Τέλος, δεν παραλείφθηκε η επιμέλεια της εξωτερικής εμφάνισης από την πλευρά της αισθητικής.

Ένα μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών δέχθηκε να συμμετάσχει στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου με πολύ καλή οργάνωση στη συγκέντρωση των απαντήσεων, ωστόσο στο νομό της Ρόδου ήταν λίγο πιο δύσκολη η συγκέντρωση των ερωτηματολογίων αφού πέρα από τις σχολικές προετοιμασίες, είχαν τις πρακτικές ασκήσεις των φοιτητών και είχαν επιπλέον ερωτηματολόγια από άλλους φοιτητές. Ο σεβασμός στον ελεύθερο χρόνο των εκπαιδευτικών, η επιμονή καθώς και η οργάνωση αποτέλεσαν τους βασικούς πυλώνες για τη διεκπεραίωση των ερωτηματολογίων.

4.7 Μέθοδος στατιστικής ανάλυσης

Μετά τη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων από τα ερευνητικά υποκείμενα που συνέθεσαν το δείγμα της έρευνας, η ερευνήτρια προχώρησε στην ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων. Τα συλλεγμένα στοιχεία της έρευνας κωδικοποιήθηκαν και στη συνέχεια έγινε η εισαγωγή τους στο Excel. Ακολούθησε η στατιστική ανάλυση με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 20.0 (Statistical Package for the Social Sciences). Οι ερευνητικές μεταβλητές ταξινομήθηκαν στις βασικές των κατηγορικών και ποιοτικών μεταβλητών με μονό αριθμό κατηγοριών.

Η ανάλυση έγινε αρχικά σε επίπεδο περιγραφικής στατιστικής με πίνακες κατανομής συχνοτήτων και μέσους όρους ως μέτρο κεντρικής τάσης των τιμών.

Σε επίπεδο επαγωγικής στατιστικής ανάλυσης των αποτελεσμάτων εφαρμόστηκε το στατιστικό κριτήριο t-test για ανεξάρτητα δείγματα όσον αφορά τον έλεγχο της των διαφοροποιήσεων των απαντήσεων των εκπαιδευτικών των δυο βαθμίδων ως προς τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού αλλά και ως προς τους παράγοντες που αναστέλλουν την αποτελεσματικότητα του έργου του. Στην ανάλυσή μας, ως ελάχιστο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας υιοθετήθηκε το $p=.005$.

Κεφάλαιο 5^ο – Αποτελέσματα της έρευνας

5.1 Πρώτη λέξη ή φράση για τον όρο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός

Η πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου ήταν ανοιχτού τύπου. Ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς του δείγματος να αποτυπώσουν την πρώτη λέξη ή φράση που τους έρχεται στο μυαλό προκειμένου να εκτιμηθεί σύντομα η πρώτη εντύπωση που έχουν για τον όρο «αποτελεσματικός εκπαιδευτικός».

Στη συγκεκριμένη ερώτηση η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών συμφώνησε στη μεταδοτικότητα, στην έμπνευση, στη δημιουργία, στη σωστή επικοινωνία με τους μαθητές και στην επίτευξη των στόχων που έχουν θέσει για τη διδασκαλία. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθούν ορισμένες ενδεικτικές απαντήσεις των εκπαιδευτικών οι οποίες διαφέρουν από όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω: «Αυτός που διαχειρίζεται γρήγορα και όσο το δυνατόν πιο ορθά τις καταστάσεις», «Εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των μαθητών», ένας άλλος «Αγάπη και αφοσίωση σε αυτό που έχω επιλέξει», «Αυτός που επιτυγχάνει τους στόχους του κερδίζοντας συγχρόνως την αγάπη και την αποδοχή των μαθητών του», «Θετική σκέψη και χαρούμενη διάθεση», «Αυτός που επιτυγχάνει τους διδακτικούς στόχους που έχουν τεθεί στην αρχή της χρονιάς, διατηρώντας τη συναισθηματική και πνευματική ασφάλεια των μαθητών».

5.2 Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού

Πίνακας 5

Κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος για καθένα από τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	Πολύ σημαντικό	Αρκετά σημαντικό	Μικρής σημανσίας	Τελείως ασήμαντο	Εγκυριασθέν από εμπειρία	ΔΕΙΚΤΕΣ
	%	%	%	%	%	μ. ο.
13. Είναι υπομονετικός/ή	85,0	15,0	0,0	0,0	0,0	3,85

17. Είναι ψύχραιμος/η στη συμπεριφορά του/της και δεν νευριάζει χωρίς λόγο	82,1	17,9	0,0	0,0	2,5	3,82
4. Είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του/της	72,5	25,0	0,0	2,5	0,0	3,68
12. Είναι ενθαρρυντικός/ή	67,5	32,5	0,0	0,0	0,0	3,68
34. Σέβεται την ιδιαιτερότητα της προσωπικότητας του κάθε μαθητή	67,5	32,5	0,0	0,0	0,0	3,68
35. Φροντίζει για τη σωματική ασφάλεια των μαθητών	65,0	35,0	0,0	0,0	0,0	3,65
3. Φροντίζει για τη διαρκή ενημέρωση και κατάρτισή του	67,5	30,0	0,0	2,5	0,0	3,63
7. Έχει μεταδοτικότητα	65,0	32,5	2,5	0,0	0,0	3,63
26. Εμπνέει συναισθηματική ασφάλεια στους μαθητές	62,5	37,5	0,0	0,0	0,0	3,63
29. Αναπτύσσει τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών	62,5	37,5	0,0	0,0	0,0	3,63
8. Είναι δίκαιος/α	60,0	37,5	2,5	0,0	0,0	3,58
25. Βοηθάει τους μαθητές που έχουν δυσκολίες στο μάθημα	57,5	42,5	0,0	0,0	0,0	3,58
33. Οριοθετεί κανόνες συμπεριφοράς στην τάξη	61,5	35,9	0,0	2,6	2,5	3,56
2. Έχει επιλέξει συνειδητά το επάγγελμά του/της	62,5	32,5	2,5	2,5	0,0	3,55
5. Είναι εργατικός/ή	60,0	35,0	2,5	2,5	0,0	3,53
18. Είναι μακριά από προκαταλήψεις και στερεότυπα	53,8	43,6	2,6	0,0	2,5	3,51
6. Είναι οργανωτικός/ή	57,5	37,5	2,5	2,5	0,0	3,50
27. Έχει τον τρόπο του/της να παρακινήσει πρόθυμους και μη πρόθυμους μαθητές	52,5	45,0	2,5	0,0	0,0	3,50
1. Είναι επιστημονικά καταρτισμένος/η	48,7	51,3	0,0	0,0	2,5	3,49
11. Είναι επινοητικός/ή	50,0	47,5	2,5	0,0	0,0	3,48
9. Είναι ενθουσιώδης	50,0	45,0	5,0	0,0	0,0	3,45
21. Διαχειρίζεται ορθά το διαθέσιμο μαθησιακό χρόνο	48,7	46,2	5,1	0,0	0,0	3,44
20. Επιτυγχάνει τους στόχους που θέτει στη διδασκαλία	42,5	52,5	5,0	0,0	0,0	3,38
24. Προσαρμόζει τη διδασκαλία στο επίπεδο των μαθητών της τάξης	37,5	57,5	5,0	0,0	0,0	3,33

14. Είναι συναινετικός/ή	48,7	35,9	12,8	2,6	2,5	3,31
23. Χρησιμοποιεί ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας	35,9	59,0	5,1	0,0	2,5	3,31
36. Ενημερώνει συστηματικά τους γονείς για την πρόοδο των μαθητών	42,5	45,0	12,5	0,0	0,0	3,30
10. Έχει χιούμορ	43,6	43,6	10,3	2,6	2,5	3,28
32. Ενισχύει τις προσπάθειες των μαθητών με ποικιλία επαίνων	41,0	48,7	7,7	2,6	0,0	3,28
37. Συνεργάζεται αρμονικά με τους γονείς	42,5	42,5	15,0	0,0	0,0	3,28
22. Συσχετίζει το περιεχόμενο του μαθήματος με τις βιωματικές εμπειρίες ή τα ενδιαφέροντα των μαθητών	40,0	47,5	10,0	2,5	0,0	3,25
38. Συνεργάζεται αρμονικά με τους/τις συναδέλφους	37,5	50,0	12,5	0,0	0,0	3,25
30. Αξιοποιεί στη διδασκαλία ποικίλο εποπτικό υλικό	32,5	60,0	5,0	2,5	0,0	3,23
15. Έχει ικανότητα επιβολής	35,9	51,3	10,3	2,6	2,5	3,21
31. Ενσωματώνει στη διδασκαλία νέες τεχνολογίες	35,0	50,0	15,0	0,0	0,0	3,20
39. Συνεργάζεται αρμονικά με το διευθυντή του σχολείου	35,0	47,5	17,5	0,0	0,0	3,18
40. Συνεργάζεται αρμονικά με το σχολικό σύμβουλο	32,5	50,0	17,5	0,0	0,0	3,15
19. Θεωρεί ότι η αποτυχία ή επιτυχία των μαθητών του/της είναι προσωπική του/της υπόθεση	27,5	47,5	17,5	7,5	0,0	2,95
16. Έχει υψηλές προσδοκίες από τους μαθητές του	15,4	56,4	17,9	10,3	2,5	2,77
28. Βάζει λίγες εργασίες για το σπίτι	15,8	39,5	34,2	10,5	5,0	2,61

Από τη στατιστική ανάλυση, οι μέσοι όροι 3,51-4, που συγκεντρώνουν τα χαρακτηριστικά, είναι πολύ σημαντικά για τους εκπαιδευτικούς. Τα πρώτα 16 χαρακτηριστικά με τους μεγαλύτερους μέσους όρους είναι: να είναι υπομονετικός (3,85 με ποσοστό 85%), να είναι ψύχραιμος/η στη συμπεριφορά του/της και δεν νευριάζει χωρίς λόγο (3,82 με ποσοστό 82,1%), να είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του/της (3,68 με ποσοστό 72,5%), να είναι ενθαρρυντικός/ή (3,68 με ποσοστό 67,5%), να σέβεται την ιδιαιτερότητα της προσωπικότητας του κάθε μαθητή (3,68 με ποσοστό 67,5%), να φροντίζει για τη σωματική ασφάλεια των μαθητών (3,65), να φροντίζει για τη διαρκή ενημέρωση και κατάρτισή του (3,63), να έχει μεταδοτικότητα

(3,63), να εμπνέει συναισθηματική ασφάλεια στους μαθητές (3,63), να αναπτύσσει τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών (3,63), να είναι δίκαιος/α (3,58), να βοηθάει τους μαθητές που έχουν δυσκολίες στο μάθημα (3,58), να οριοθετεί κανόνες συμπεριφοράς στην τάξη (3,56), να έχει επιλέξει συνειδητά το επάγγελμά του/της (3,55), να είναι εργατικός/ή (3,53) και να είναι μακριά από προκαταλήψεις και στερεότυπα (3,51).

Ακολουθούν οι μέσοι όροι 2,51-3,50, οι οποίοι από τη στατιστική ανάλυση που φαίνεται ότι τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς είναι αρκετά σημαντικά. Τα υπόλοιπα 24 χαρακτηριστικά σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς θεωρούνται αρκετά σημαντικά: να είναι οργανωτικός/ή (3,50), να έχει τον τρόπο του/της να παρακινήσει πρόθυμους και μη πρόθυμους μαθητές (3,50), να είναι επιστημονικά καταρτισμένος/η (3,49), να είναι επινοητικός/ή (3,48), να είναι ενθουσιώδης (3,45), να διαχειρίζεται ορθά το διαθέσιμο μαθησιακό χρόνο (3,44), να επιτυγχάνει τους στόχους που θέτει στη διδασκαλία (3,38), να προσαρμόζει τη διδασκαλία στο επίπεδο των μαθητών της τάξης (3,33), να είναι συναινετικός/ή (3,31), να χρησιμοποιεί ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας (3,31), να ενημερώνει συστηματικά τους γονείς για την πρόοδο των μαθητών (3,30), να έχει χιούμορ (3,28), να ενισχύει τις προσπάθειες των μαθητών με ποικιλία επαίνων (3,28), να συνεργάζεται αρμονικά με τους γονείς (3,28), να συσχετίζει το περιεχόμενο του μαθήματος με τις βιωματικές εμπειρίες ή τα ενδιαφέροντα των μαθητών (3,25), να συνεργάζεται αρμονικά με τους/τις συναδέλφους (3,25), να αξιοποιεί στη διδασκαλία ποικίλο εποπτικό υλικό (3,23), να έχει ικανότητα επιβολής (3,21), να ενσωματώνει στη διδασκαλία νέες τεχνολογίες (3,20), να συνεργάζεται αρμονικά με το διευθυντή του σχολείου (3,18 με ποσοστό 35,0%), να συνεργάζεται αρμονικά με το σχολικό σύμβουλο (3,15 με ποσοστό 32,5%), να βάζει λίγες εργασίες για το σπίτι (2,95 με ποσοστό 27,5%), να έχει υψηλές προσδοκίες από τους μαθητές του (2,77 με ποσοστό 15,4%), να θεωρεί ότι η αποτυχία ή επιτυχία των μαθητών του/της είναι προσωπική του/της υπόθεση (2,61 με ποσοστό 15,8%).

5.3 Τα χαρακτηριστικά που αντιπροσωπεύουν τον εαυτό τους

Πίνακας 6

Κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος για καθένα από τα χαρακτηριστικά που αντιπροσωπεύουν περισσότερο τον εαυτό τους

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΟΥΝ ΕΑΥΤΟ	Ναι	Όχι	Εγκατάσταση Σημειώσε
	%	%	%
7. Έχει μεταδοτικότητα	22,5	77,5	0,0
2. Έχει επιλέξει συνειδητά το επάγγελμά του/της	20,0	80,0	0,0
34. Σέβεται την ιδιαιτερότητα της προσωπικότητας του κάθε μαθητή	17,5	82,5	0,0
17. Είναι ψύχραιμος/η στη συμπεριφορά του/της και δεν νευριάζει χωρίς λόγο	12,5	87,5	0,0
26. Εμπνέει συναισθηματική ασφάλεια στους μαθητές	12,5	87,5	0,0
22. Συσχετίζει το περιεχόμενο του μαθήματος με τις βιωματικές εμπειρίες ή τα ενδιαφέροντα των μαθητών	10,0	90,0	0,0
8. Είναι δίκαιος/α	7,5	92,5	0,0
11. Είναι επινοητικός/ή	7,5	92,5	0,0
13. Είναι υπομονετικός/ή	7,5	92,5	0,0
32. Ενισχύει τις προσπάθειες των μαθητών με ποικιλία επαίνων	7,5	92,5	0,0
1. Είναι επιστημονικά καταρτισμένος/η	5,0	95,0	0,0
3. Φροντίζει για τη διαρκή ενημέρωση και κατάρτισή του	5,0	95,0	0,0
5. Είναι εργατικός/ή	5,0	95,0	0,0
6. Είναι οργανωτικός/ή	5,0	95,0	0,0
20. Επιτυγχάνει τους στόχους που θέτει στη διδασκαλία	5,0	95,0	0,0
25. Βοηθάει τους μαθητές που έχουν δυσκολίες στο μάθημα	5,0	95,0	0,0
23. Χρησιμοποιεί ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας	5,0	95,0	0,0
27. Έχει τον τρόπο του/της να παρακινήσει πρόθυμους και μη πρόθυμους μαθητές	5,0	95,0	0,0
29. Αναπτύσσει τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών	5,0	95,0	0,0

4. Είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του/της	2,5	97,5	0,0
9. Είναι ενθουσιώδης	2,5	97,5	0,0
10. Έχει χιούμορ	2,5	97,5	0,0
12. Είναι ενθαρρυντικός/ή	2,5	97,5	0,0
16. Έχει υψηλές προσδοκίες από τους μαθητές του	2,5	97,5	0,0
19. Θεωρεί ότι η αποτυχία ή επιτυχία των μαθητών του/της είναι προσωπική του/της υπόθεση	2,5	97,5	0,0
24. Προσαρμόζει τη διδασκαλία στο επίπεδο των μαθητών της τάξης	2,5	97,5	0,0
30. Αξιοποιεί στη διδασκαλία ποικίλο εποπτικό υλικό	2,5	97,5	0,0
33. Οριοθετεί κανόνες συμπεριφοράς στην τάξη	2,5	97,5	0,0
36. Ενημερώνει συστηματικά τους γονείς για την πρόοδο των μαθητών	2,5	97,5	0,0
37. Συνεργάζεται αρμονικά με τους γονείς	2,5	97,5	0,0
40. Συνεργάζεται αρμονικά με το σχολικό σύμβουλο	2,5	97,5	0,0
14. Είναι συναινετικός/ή	0,0	100,0	0,0
15. Έχει ικανότητα επιβολής	0,0	100,0	0,0
18. Είναι μακριά από προκαταλήψεις και στερεότυπα	0,0	100,0	0,0
21. Διαχειρίζεται ορθά το διαθέσιμο μαθησιακό χρόνο	0,0	100,0	0,0
28. Βάζει λίγες εργασίες για το σπίτι	0,0	100,0	0,0
31. Ενσωματώνει στη διδασκαλία νέες τεχνολογίες	0,0	100,0	0,0
35. Φροντίζει για τη σωματική ασφάλεια των μαθητών	0,0	100,0	0,0
38. Συνεργάζεται αρμονικά με τους/τις συναδέλφους	0,0	100,0	0,0
39. Συνεργάζεται αρμονικά με το διευθυντή του σχολείου	0,0	100,0	0,0

Στην ερώτηση στην οποία οι εκπαιδευτικοί έπρεπε να περιγράψουν τον εαυτό τους με δύο από τα σαράντα χαρακτηριστικά που υπήρχαν στον πίνακα, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι έχει μεταδοτικότητα (22,5%), ακολούθησε ότι έχει επιλέξει συνειδητά το επάγγελμά του (20,0%), σέβεται την ιδιαιτερότητα της κάθε προσωπικότητας (17,5%). Με το ίδιο ποσοστό ακολουθούν ότι είναι ψύχραιμος/η στη συμπεριφορά του/της και δεν νευριάζει χωρίς λόγο (12,5%) και εμπνέει

συναισθηματική ασφάλεια στους μαθητές (12,5), με μικρότερο ποσοστό ακολουθεί το χαρακτηριστικό ότι συσχετίζει το περιεχόμενο του μαθήματος με τις βιωματικές εμπειρίες ή τα ενδιαφέροντα των μαθητών (10,0%). Με ποσοστό 7,5% ακολουθούν τα εξής χαρακτηριστικά: είναι δίκαιος/α, είναι επινοητικός/ή, είναι υπομονετικός/ή, ενισχύει τις προσπάθειες των μαθητών με ποικιλία επαίνων. Αντίστοιχα με ποσοστό 5% συναντάμε τα χαρακτηριστικά: Είναι επιστημονικά καταρτισμένος/η, φροντίζει για τη διαρκή ενημέρωση και κατάρτισή του, είναι εργατικός/ή, είναι οργανωτικός/ή, αναπτύσσει τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών, βοηθάει τους μαθητές που έχουν δυσκολίες στο μάθημα, χρησιμοποιεί ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας, έχει τον τρόπο του/της να παρακινήσει πρόθυμους και μη πρόθυμους μαθητές, επιτυγχάνει τους στόχους που θέτει στη διδασκαλία. Ενώ σε ποσοστό 2,5% εντάσσονται τα χαρακτηριστικά: είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του/της, είναι ενθουσιώδης, έχει χιούμορ, είναι ενθαρρυντικός/ή, έχει υψηλές προσδοκίες από τους μαθητές του, θεωρεί ότι η αποτυχία ή επιτυχία των μαθητών του/της είναι προσωπική του/της υπόθεση, προσαρμόζει τη διδασκαλία στο επίπεδο των μαθητών της τάξης, αξιοποιεί στη διδασκαλία ποικίλο εποπτικό υλικό, οριοθετεί κανόνες συμπεριφοράς στην τάξη, ενημερώνει συστηματικά τους γονείς για την πρόοδο των μαθητών, συνεργάζεται αρμονικά με το σχολικό σύμβουλο, συνεργάζεται αρμονικά με τους γονείς

Τέλος, παρατηρείται ότι από κανέναν εκπαιδευτικό δεν επιλέχθηκαν τα χαρακτηριστικά: συνεργάζεται αρμονικά με το διευθυντή του σχολείου, έχει ικανότητα επιβολής, είναι μακριά από προκαταλήψεις και στερεότυπα, διαχειρίζεται ορθά το διαθέσιμο μαθησιακό χρόνο, βάζει λίγες εργασίες για το σπίτι, ενσωματώνει στη διδασκαλία νέες τεχνολογίες, φροντίζει για τη σωματική ασφάλεια των μαθητών, συνεργάζεται αρμονικά με τους/τις συναδέλφους, είναι συναινετικός/ή.

Από τη μελέτη του πίνακα 5 και του πίνακα 6 παρατηρείται ότι οι εκπαιδευτικοί του δείγματος το σημαντικότερο χαρακτηριστικό που θεωρούν ότι πρέπει να διαθέτει ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός αποτελεί το να είναι υπομονετικός, ωστόσο στον πίνακα 6 το χαρακτηριστικό που αντιπροσωπεύει τον εαυτό έχουν δηλώσει ότι έχουν μεταδοτικότητα. Ακόμη το χαρακτηριστικό ότι ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός πρέπει να είναι συναινετικός ενώ στο πίνακα 5 εντάσσεται στα αρκετά σημαντικά χαρακτηριστικά, στον πίνακα 6 φαίνεται να μην έχει δηλωθεί από κανέναν εκπαιδευτικό, το ίδιο παρατηρείται κι με το χαρακτηριστικό να διαχειρίζεται ορθά το διαθέσιμο μαθησιακό χρόνο. Τέλος, τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού

εκπαιδευτικού, να φροντίζει για τη σωματική ασφάλεια των μαθητών και να είναι μακριά από προκαταλήψεις και στερεότυπα οι εκπαιδευτικοί τα θεωρούν πολύ σημαντικά, ωστόσο όμως δεν έχουν δηλωθεί από κανέναν ότι τους αντιπροσωπεύουν.

5.4 Ανασταλτικοί παράγοντες αποτελεσματικότητας

Πίνακας 7

Κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος για καθένα από ανασταλτικούς παράγοντες αποτελεσματικότητας.

ΑΝΑΣΤΑΛΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	Ποσο σημαντός	Αρκετά σημαντός	Μικρός σημαντός	Τελέος σημαντο	Εγκατάλειψη ερώτησης	ΔΕΙΚΤΕΣ
	%	%	%	%	%	Μ. ο.
Ο μεγάλος αριθμός μαθητών στην τάξη	57,5	37,5	5,0	0,0	0,0	3,53
Η έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των γονέων	52,5	32,5	15,0	0,0	0,0	3,38
Η προβληματική επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών	41,0	48,7	10,3	0,0	2,5	3,31
Τα προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής του σχολείου	37,5	52,5	10,0	0,0	0,0	3,28
Η περιορισμένη χρηματοδότηση του σχολείου	34,2	57,9	7,9	0,0	5,0	3,26
Η κακή κατάσταση των αιθουσών διδασκαλίας	33,3	56,4	10,3	0,0	2,5	3,23
Η προβληματική επικοινωνία με τους/τις συναδέλφους	38,5	48,7	10,3	2,6	2,5	3,23
Η έλλειψη ευελιξίας από το Α. Π.	26,3	60,5	13,2	0,0	0,0	3,13
Η προβληματική επικοινωνία με τη Διεύθυνση του σχολείου	33,3	46,2	17,9	2,6	2,5	3,10
Το μικρό μέγεθος των αιθουσών διδασκαλίας	25,6	56,4	17,9	0,0	2,5	3,08
Το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών	37,5	32,5	20,0	10,0	0,0	2,98
Το χαμηλό γνωστικό επίπεδο των μαθητών	32,5	40,0	15,0	12,5	0,0	2,93

Οι μη ικανοποιητικές χρηματικές απολαβές	17,5	32,5	37,5	12,5	0,0	2,55
Κάποιος άλλος. Ποιος;.....	2,5%					

Στον πίνακα 7 παρατηρούμε την κατανομή των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος για καθένα από τους ανασταλτικούς παράγοντες της αποτελεσματικότητας. Μελετώντας τους μέσους όρους παρατηρείται ότι οι εκπαιδευτικού θεωρούν πολύ σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα το μεγάλο αριθμό μαθητών στην τάξη (3,53 με ποσοστό 57,5%). Αρκετά σημαντικοί παράγοντες φαίνεται να είναι οι εξής: η έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των γονέων (3,38 με ποσοστό 52,5%), η προβληματική επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών (3,31 με ποσοστό 41%), τα προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής του σχολείου (3,28 με ποσοστό 37,5%), η περιορισμένη χρηματοδότηση του σχολείου (3,26 με ποσοστό 34,2), η κακή κατάσταση των αιθουσών διδασκαλίας (3,23 με ποσοστό 33,3%), η προβληματική επικοινωνία με τους/τις συναδέλφους (3,23 με ποσοστό 38,5%), η έλλειψη ευελιξίας από το Α. Π. (3,13 με ποσοστό 26,3%), η προβληματική επικοινωνία με τη Διεύθυνση του σχολείου (3,10 με ποσοστό 33,3%) και το μικρό μέγεθος των αιθουσών διδασκαλίας (3,08 με ποσοστό 25,6%).

Οι μικρής σημασίας ανασταλτικοί παράγοντες φαίνεται σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς του δείγματος να είναι: το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών (2,98 με ποσοστό 37,5%), οι μη ικανοποιητικές χρηματικές απολαβές (2,93 με ποσοστό 32,5%) και το χαμηλό γνωστικό επίπεδο των μαθητών (2,55 με ποσοστό 17,5%).

Ωστόσο ένας εκπαιδευτικός του δείγματος στην τελευταία ερώτηση «Κάποιος άλλος. Ποιος;», σημείωσε ότι ως ανασταλτικό παράγοντα αποτελεσματικότητας θεωρεί «την παρέμβαση συναδέλφων κατά τη διάρκεια του μαθήματος».

5.5 Μελέτη των αποτελεσμάτων με βάση τη βαθμίδα στην οποία υπηρετεί ο/η εκπαιδευτικός

Από τη μελέτη των αποτελεσμάτων με βάση τη βαθμίδα στην οποία υπηρετεί ο/η εκπαιδευτικός, διαπιστώθηκε ότι, από τα 40 συνολικά χαρακτηριστικά

αποτελεσματικότητας, μόνο σε δυο χαρακτηριστικά εντοπίζεται στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δυο βαθμίδων:

α) στο χαρακτηριστικό «Έχει επιλέξει συνειδητά το επάγγελμά του/της» ($p=.018$). Ο μέσος όρος των νηπιαγωγών είναι 4,80 ενώ ο μέσος όρος των δασκάλων είναι 4,30, δηλαδή οι νηπιαγωγοί δηλώνουν σε υψηλότερο βαθμό το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό απ' ότι οι δάσκαλοι/ες, και

β) στο χαρακτηριστικό «Είναι επινοητικός/ή» ($p=.044$), όπου αντιστρέφεται η εικόνα και οι δάσκαλοι/ες εμφανίζουν στατιστικά υψηλότερο μέσο όρο από ότι οι νηπιαγωγοί (4,65 για τους/τις δασκάλους έναντι 4,30 για τις νηπιαγωγούς).

Αναφορικά με τους ανασταλτικούς παράγοντες αποτελεσματικότητας του έργου των εκπαιδευτικών, μόνο για ένα παράγοντα εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ νηπιαγωγών και δασκάλων. Πρόκειται για τον παράγοντα «Το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών» ($p=.038$). Ο μέσος όρος για τους/τις νηπιαγωγούς βρέθηκε 3,65 ενώ για τους/τις δασκάλους/ες είναι σαφώς υψηλότερος (4,35).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το κομμάτι αυτό της έρευνας περιλαμβάνει τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων. Θα παρουσιαστούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών του δείγματος αναφορικά με τις προσωπικές ερμηνείες για τον όρο «αποτελεσματικός εκπαιδευτικός», το βαθμό σημαντικότητας που δήλωσαν οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί σχετικά με τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού αλλά και με τους παράγοντες αναστολής της αποτελεσματικότητας. Τόσο τα χαρακτηριστικά, όσο και οι παράγοντες αναστολής της αποτελεσματικότητας προέκυψαν από τις ελληνικές και ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές πηγές.

Λαμβάνοντας ως αφετηρία τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών στην πρώτη ανοιχτή ερώτηση που αφορούσε τον όρο «αποτελεσματικός εκπαιδευτικός», παρατηρείται ότι οι εκπαιδευτικοί το συσχετίζουν με τις ικανότητες της μεταδοτικότητας, της καινοτομίας και της λειτουργικής τάξης. Ωστόσο δε συναντάμε ιδιαίτερα συχνά τη συσχέτιση του όρου με την ικανότητα της επικοινωνίας. Σε αυτό το σημείο αξίζει να υπογραμμίσουμε ότι αναμέναμε να δούμε απαντήσεις των εκπαιδευτικών σχετικές με την επίτευξη στόχων, γεγονός που δεν παρατηρήθηκε τόσο συχνά, όσο παρουσιάστηκε η θέση των εκπαιδευτικών για την επίτευξη στόχων οι οποίοι είχαν τεθεί από την αρχή της σχολικής χρονιάς.

Μελετώντας τη λίστα με τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού διαπιστώνεται ότι όλα τα χαρακτηριστικά θεωρήθηκαν από πολύ έως αρκετά σημαντικά από τους ερωτώμενους εκπαιδευτικούς. Τα χαρακτηριστικά τα οποία οι εκπαιδευτικοί του δείγματος έχουν δηλώσει ως πολύ σημαντικά αφορούν την επικοινωνία του με τους μαθητές, δηλαδή, να είναι δίκαιος, να είναι ψύχραιμος στη συμπεριφορά του και δε νευριάζει χωρίς λόγο. Ακολουθούν τα εξίσου αρκετά σημαντικά χαρακτηριστικά που αφορούν την επιστημονική και παιδαγωγική κατάρτιση του εκπαιδευτικού, το συμβουλευτικό του ρόλο, την υπηρεσιακή του συνέπεια και τις διδακτικές και εξωδιδακτικές επιλογές του εκπαιδευτικού, όπως λόγου χάριν να συσχετίζει το περιεχόμενο του μαθήματος με τις βιωματικές εμπειρίες ή τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Όταν οι εκπαιδευτικοί του δείγματος κλήθηκαν να επιλέξουν 2 το πολύ χαρακτηριστικά, από τη λίστα με τα 40 χαρακτηριστικά, που είχε ήδη παρατεθεί. Όπως φάνηκε και στον αντίστοιχο πίνακα υπήρχαν χαρακτηριστικά που δεν

επιλέχθηκαν από κανέναν εκπαιδευτικό. Τα χαρακτηριστικά που φάνηκε να υποστηρίζουν οι ερωτώμενοι σχετίζονται με την εικόνα του εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική τάξη, αυτό σημαίνει ότι οι ερωτώμενοι θεωρούν τους εαυτούς τους επαγγελματίες με καλό γνωστικό υπόβαθρο που δεν παραμελούν την προσωπικότητα και την ιδιαιτερότητα του κάθε μαθητή καθώς και αναπτύσσουν της συνεργασία των μαθητών. Αντίθετα, χαρακτηριστικά που δεν επιλέχθηκαν καθόλου από τους ερωτώμενους του δείγματος σχετίζονται με τη συνεργασία των εκπαιδευτικών με το διευθυντή του σχολείου και με τους συναδέλφους, με ένα μέρος της διδασκαλίας του, όπως να ενσωματώνει νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του αλλά και την ορθή διαχείριση του μαθησιακού χρόνου. Συμπεραίνοντας όσα αναφέρθηκαν οι εκπαιδευτικοί δε θεωρούν σημαντικά, ως προς την αποτελεσματικότητά τους, τα χαρακτηριστικά της συνεργασίας του με τα ενδοσχολικά πρόσωπα (διευθυντής, συνάδελφοι), τις δραστηριότητές εντός και εκτός τάξης, όπως να έχει ικανότητα επιβολής και να φροντίζει για τη σωματική ασφάλεια των μαθητών.

Αναφορικά με τους ανασταλτικούς παράγοντες της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού δηλώθηκε ως πολύ σημαντικός ο μεγάλος αριθμός μαθητών στην τάξη, αυτό πιθανόν εξηγείται με την άποψη των εκπαιδευτικών ότι ο συγκεκριμένος παράγοντας επιδρά αρνητικά ως προς τις επιδόσεις των μαθητών. Στη συνέχεια δηλώθηκαν από τους ερωτώμενους, παράγοντες αρκετά σημαντικοί και μικρής σημασίας. Συνεχίζοντας την εξέταση των ανασταλτικών παραγόντων συμπεραίνουμε ότι οι αρκετά σημαντικοί παράγοντες σχετίζονται με τα προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής του σχολείου, με την προβληματική επικοινωνία των εκπαιδευτικών με το διευθυντή και με τους γονείς των μαθητών καθώς και με την έλλειψη ευελιξίας του αναλυτικού προγράμματος. Μικρής σημασίας παράγοντες για την αναστολή της αποτελεσματικότητας οι ερωτώμενοι θεωρούν το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών το χαμηλό γνωστικό επίπεδο των μαθητών καθώς και οι μη ικανοποιητικές χρηματικές απολαβές. Όλοι οι εξωτερικοί ανασταλτικοί παράγοντες που τέθηκαν φαίνεται ότι άλλοι σε μεγαλύτερο και άλλοι σε μικρότερο βαθμό επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού και αξίζει να σημειωθεί ότι κανένας παράγοντας στην πλειοψηφία των απαντήσεων δεν κρίθηκε ως τελείως ασήμαντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Ανδρεαδάκης, Ν. (2004) *Αποτελεσματικός εκπαιδευτικός* (πανεπιστημιακές σημειώσεις). Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ΤΕΠΑΕΣ. Ρόδος.
- Ανδρεαδάκης, Ν, Ξανθάκου, Γ, Καδιανάκη, Μ (2008). *Εμπειρική μελέτη των χαρακτηριστικών αποτελεσματικού και αναποτελεσματικού εκπαιδευτικού*. Τριλιανός, Α. & Καραμήνας, Ι. (Επιμ.). 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο & Ελληνική Παιδαγωγική Εκπαιδευτική Έρευνα. 5, 6 & 7 Δεκεμβρίου 2008 (σ.σ 911-921). Αθήνα: Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος.
- Ανδρεαδάκης, Ν. & Καδιανάκη, Μ. (2010). Εμπειρική μελέτη της αποτελεσματικής διδασκαλίας και του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. *Το βήμα των κοινωνικών επιστημών*. 57, (σ.σ 5-30).
- Βάμβουκας, Μ. (1998). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία* (5η έκδ.). Αθήνα: Γρηγόρης.
- Διαμανάκη, Κ. (2006). *Απόψεις των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού, όπως αυτά προκύπτουν από τη διεθνή βιβλιογραφία* (Μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Ευγγελόπουλος, Σ. (2000): *Πώς οι Μαθητές/Μαθήτριες Θέλουν τη Συμπεριφορά του Εκπαιδευτικού στη Σχολική Τάξη*, στο : Νέα Παιδεία, τ. 96

- Gordon, T. (2012) *Η Τα μυστικά του αποτελεσματικού δασκάλου: Η δοκιμασμένη μέθοδος που βοήθησε χιλιάδες δασκάλους να δώσουν νέα πνοή στην εκπαιδευτική διαδικασία*, Αθήνα, Ερευνητές.
- Καϊλα, Μ (1998). *Η σχολική αποτυχία: Από την «οικογένεια» του σχολείου, στο «σχολείο» της οικογένειας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Καρατζιά – Σταυλιώτη, Ε. (1999). Σχολική αποτελεσματικότητα. Μια συγκριτική οικονομική προσέγγιση. *Μέντορας*, 1-2, 49-75.
- Κασσωτάκης, Μ. – Φλουρής, Γ. (2006). Μάθηση και διδασκαλία: Θεωρία, πράξη και αξιολόγηση της διδασκαλίας (Β' Τόμος). Αθήνα: Γρηγόρης
- Κουτσούλης, Μ. (2000) Ο καλύτερος δάσκαλος: Η αξιολόγησή του από το μαθητή, στο: *Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα: Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου*, Αθήνα, Ατραπός, 380-390.
- Κωνσταντίνου, Ι., Χ. (2015). *Το καλό σχολείο, ο ικανός εκπαιδευτικός και η κατάλληλη αγωγή ως παιδαγωγική θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μαγγόπουλος, Γ (2005). *ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ: Απόψεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης* (Μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Ρεθύμνου.
- Ξωχέλλης, Π. (2006). *Ο εκπαιδευτικός στο σύγχρονο κόσμο: Ο ρόλος και το επαγγελματικό προφίλ σήμερα, η εκπαίδευση και η αποτίμηση του έργου του*. Αθήνα: Τυπωθύτω – Γιώργος Δαρδάνος
- Παμουκτσόγλου, Α. (2001α). Αποτελεσματικό σχολείο: Χαρακτηριστικά και αντιλήψεις σε μια προσπάθεια αξιολόγησής του. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών*

Θεμάτων, 5, 81-90. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos5>.

- Παπανδρέου, Α. (1993). *Μεθοδολογία της διδασκαλίας*. Λιθογραφία Κυριακίδη: Λευκωσία
- Παπανδρέου, Α. (2001). *Μεθοδολογία της διδασκαλίας* (2^η έκδ.). Αθήνα: Γρηγόρης.
- Παπανδρέου, Α. (1995). *Μια σπουδή αποτελεσματικής διδασκαλίας (An effective teaching study)*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.
- Πασιάρδης, Π. & Πασιάρδη, Γ. (1993) *Το αποτελεσματικό σχολείο και ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός*, Θεσ/νίκη, Art of Text.
- Φίλιας, Β. (1998). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών* (2η εκδ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Φλουρής, Γ. (1982). Δάσκαλοι, Διδασκαλία, και η Αποτελεσματικότητά τους, *Νέα Παιδεία*, 23, 26-52.

Ξενογλώσση Βιβλιογραφία

- Crawley, T., & Stephens, P. (1994): *Becoming an effective teacher*. England: Stanley Thrones (Publishers)
- SAMMONS P. (1999): *School effectiveness (coming of age in the twenty-first century)*. The Netherlands: Swets and Zeitlinger Publisher.
- Kyriacou, C. (1997). *Effective teaching in schools. Theory and practice* (2nd ed.). Cheltenham: Stanley Thornes.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου / Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών
Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού
Ακαδημαϊκό έτος 2016-2017

Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού: Συγκριτική μελέτη απόψεων νηπιαγωγών και δασκάλων
Επόπτης: Ν. Ανδρεαδάκης

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

(α ν ώ ν υ μ ο)

Αγαπητοί και αγαπητές εκπαιδευτικοί,

Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη **μελέτη των απόψεων των εκπαιδευτικών αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του/της καλού/ής - αποτελεσματικού/ής εκπαιδευτικού**, καθώς και τους παράγοντες που πιθανόν να αναστέλλουν την αποτελεσματικότητά του/της. Το ερωτηματολόγιο που έχετε στα χέρια σας και το οποίο θα σας παρακαλούσαμε θερμά να συμπληρώσετε, αποτελεί μέρος της πτυχιακής μου εργασίας.

Η έρευνα αυτή δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς τη δική σας συμβολή. Σας υπενθυμίζω ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και προορίζεται αποκλειστικά και μόνο για ερευνητική χρήση. Συνεπώς, οι απαντήσεις σας είναι εντελώς εμπιστευτικές.

Σας ευχαριστώ προκαταβολικά για τον πολύτιμο χρόνο που αφιερώσατε στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και σας εύχομαι κάθε επιτυχία στη επαγγελματική και προσωπική σας ζωή.

Με εκτίμηση

Η φοιτήτρια

Καντεμίρη Χριστίνα

pse13073@rhodes.aegean.gr

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

◆ **ΒΑΘΜΙΔΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ:** Νηπιαγωγός Δάσκαλος/α

◆ **ΦΥΛΟ:** Άνδρας Γυναίκα

◆ **ΘΕΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ:** Μόνιμος /η Αναπληρωτής /τρια

◆ **ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ:**

1-5 6-10 11-15 16-20 21-25 > 25

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Μπορείτε να αναφέρετε ποια είναι η πρώτη λέξη ή φράση που σας έρχεται στο μυαλό όταν ακούτε τον όρο «αποτελεσματικός εκπαιδευτικός»;

.....

2. Πόσο σημαντικά είναι για εσάς τα παρακάτω χαρακτηριστικά για να χαρακτηρίσετε κάποιον/α εκπαιδευτικό ως αποτελεσματικό/ή στο έργο του/της; (Σημειώστε για καθένα χαρακτηριστικό ξεχωριστά τη σημαντικότητα που αποδίδετε σε αυτό, βάζοντας ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι)

Αυτό το χαρακτηριστικό είναι για μένα:

Ο/η αποτελεσματικός/ή εκπαιδευτικός:	Αυτό το χαρακτηριστικό είναι για μένα:			
	Πολύ σημαντικό	Αρκετά σημαντικό	Μικρής σημασίας	Τελείως ασήμαντο
1. Είναι επιστημονικά καταρτισμένος/η				
2. Έχει επιλέξει συνειδητά το επάγγελμά του/της				
3. Φροντίζει για τη διαρκή ενημέρωση και κατάρτισή του				
4. Είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του/της				
5. Είναι εργατικός/ή				
6. Είναι οργανωτικός/ή				
7. Έχει μεταδοτικότητα				
8. Είναι δίκαιος/α				
9. Είναι ενθουσιώδης				
10. Έχει χιούμορ				
11. Είναι επινοητικός/ή				
12. Είναι ενθαρρυντικός/ή				
13. Είναι υπομονετικός/ή				
14. Είναι συναινετικός/ή				
15. Έχει ικανότητα επιβολής				
16. Έχει υψηλές προσδοκίες από τους μαθητές του				
17. Είναι ψύχραιμος/η στη συμπεριφορά του/της και δεν νευριάζει χωρίς λόγο				
18. Είναι μακριά από προκαταλήψεις και στερεότυπα				
19. Θεωρεί ότι η αποτυχία ή επιτυχία των μαθητών του/της είναι προσωπική του/της υπόθεση				

(η συνέχεια της ερώτησης στην επόμενη σελίδα →)

Ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός:

	Πολύ σημαντικό	Αρκετά σημαντικό	Μικρής σημασίας	Τελείως ασήμαντο
20. Επιτυγχάνει τους στόχους που θέτει στη διδασκαλία				
21. Διαχειρίζεται ορθά το διαθέσιμο μαθησιακό χρόνο				
22. Συσχετίζει το περιεχόμενο του μαθήματος με τις βιωματικές εμπειρίες ή τα ενδιαφέροντα των μαθητών				
23. Χρησιμοποιεί ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας				
24. Προσαρμόζει τη διδασκαλία στο επίπεδο των μαθητών της τάξης				
25. Βοηθάει τους μαθητές που έχουν δυσκολίες στο μάθημα				
26. Εμπνέει συναισθηματική ασφάλεια στους μαθητές				
27. Έχει τον τρόπο του/της να παρακινήσει πρόθυμους και μη πρόθυμους μαθητές				
28. Βάζει λίγες εργασίες για το σπίτι				
29. Αναπτύσσει τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών				
30. Αξιοποιεί στη διδασκαλία ποικίλο εποπτικό υλικό				
31. Ενσωματώνει στη διδασκαλία νέες τεχνολογίες				
32. Ενισχύει τις προσπάθειες των μαθητών με ποικιλία επαίνων				
33. Οριοθετεί κανόνες συμπεριφοράς στην τάξη				
34. Σέβεται την ιδιαιτερότητα της προσωπικότητας του κάθε μαθητή				
35. Φροντίζει για τη σωματική ασφάλεια των μαθητών				
36. Ενημερώνει συστηματικά τους γονείς για την πρόοδο των μαθητών				
37. Συνεργάζεται αρμονικά με τους γονείς				
38. Συνεργάζεται αρμονικά με τους/τις συναδέλφους				
39. Συνεργάζεται αρμονικά με το διευθυντή του σχολείου				
40. Συνεργάζεται αρμονικά με το σχολικό σύμβουλο				

➤ **Αν σας ζητούσαν να περιγράψετε τον εαυτό σας με 2 το πολύ χαρακτηριστικά που κατά την εκτίμησή σας σας αντιπροσωπεύουν περισσότερο, ποια από τα παραπάνω 40 χαρακτηριστικά θα επιλέγατε; (Σημειώστε μόνο τους αύξοντες αριθμούς των χαρακτηριστικών που σας εκφράζουν, π.χ. 3, 9, 17, κ.λπ.). α) β)**

3. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι κάποιοι παράγοντες που είναι έξω από τον έλεγχο των εκπαιδευτικών, είναι ανασταλτικοί παράγοντες στην αποτελεσματικότητά τους. Εσείς προσωπικά, πόσο σημαντικούς θεωρείτε τους παρακάτω παράγοντες; (Σημειώστε για κάθε παράγοντα ξεχωριστά τη σημαντικότητα που αποδίδετε σε αυτόν, βάζοντας ένα ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι).

Αυτός ο παράγοντας είναι για μένα:

Παράγοντας που αναστέλλει την αποτελεσματικότητα είναι:

	Πολύ σημαντικός	Αρκετά σημαντικός	Μικρής σημασίας	Τελείως ασήμαντος
Το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών				
Το χαμηλό γνωστικό επίπεδο των μαθητών				
Ο μεγάλος αριθμός μαθητών στην τάξη				
Τα προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής του σχολείου				
Το μικρό μέγεθος των αιθουσών διδασκαλίας				

Η κακή κατάσταση των αιθουσών διδασκαλίας				
Η προβληματική επικοινωνία με τη Διεύθυνση του σχολείου				
Η προβληματική επικοινωνία με τους/τις συναδέλφους				
Η περιορισμένη χρηματοδότηση του σχολείου				
Η προβληματική επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών				
Η έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των γονέων				
Οι μη ικανοποιητικές χρηματικές απολαβές				
Η έλλειψη ευελιξίας από το Α. Π.				
Κάποιος άλλος. Ποιος;.....				
.....				

Ευχαριστούμε που συμπληρώσατε το ερωτηματολόγιο